BUCUREȘTI, 26 FEBRUARIE 1916

SOCIETATEA ARHITECȚILOR ROMÂNI

ARHITECTURA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
LA
SEDIUL SOCIETAȚEI: CALEA VICTORIEI 43, ET. III

SCULPTURA

PICTURA

GRAVURA

DECORAȚIA

COMPOSIȚIA

CUPRINSUL:

1. *Ce vrem* . . . . . PROGRAMUL REV. «ARCHITECTURA»
2. *Architecții, înaintașii noștri* . . . de ST. BURCUȘ
3. *Din zorile stilului românesc* . . . REVISTA «ARCHITECTURA»
4. *Architectul și inginerul* . . . . . de SC. PETCULESCU
5. *Cum stăm* . . . . . » N. STĂNESCU
6. *Școala superioară de Architectură* . » STATIE CIORTAN
7. *Ziduri bătrâne* . . . . . » ION D. TRAJANESCU
8. *Case vechi românești* . . . . . » N. STĂNESCU
9. *Architectura noastră* . . . . . » I. D. ENESCU
10. *Note fugitive* . . . . . » ST. CIOCARLAN

::: Cu numeroase *Ilustrațiuni* în text :::

ABONAMENTUL: Pe un an lei 10 în Capitală
» » » » 12 » Provincie

— UN NUMĂR LEI 3 —

ANUL 1

REVISTĂ · TRIMESTRIALĂ ·

Nº 1

·ION·D·TRAJANESCU·FEC·

COMITETUL ACTUAL

AL

„SOCIETĂȚEI ARCHITECȚILOR ROMÂNI"

CERKEZ GRIGORE, Președinte

BURCUȘ ST. BUDEȘTI N. GHIKA	Vice-Președinți
STĂNESCU N. STĂNCULESCU FL.	Secretari
TRAJANESCU I. D.	Casier
PETCULESCU SC.	Cenzor
RENARD D. CIORTAN ST. SMARANDESCU P. CAZABAN G.	Membrii

MEMBRII TITULARI

1. *Antonescu Petre.*
2. *Artimescu I.*
3. *Asquini V.*
4. *Balosin St.*
5. *Biliargiu N.*
6. *Bolomey R.*
7. *Busuioc I.*
8. *Burcuș Șt.*
9. *Calleya O.*
10. *Cazaban G.*
11. *Cerkez Gr.*
12. *Cerkez G. Gr.*
13. *Ciocârlan Șt.*
14. *Ciortan G. St.*
15. *Ciocoiu Th.*
16. *Ciugolea C.*
17. *Clejan H.*
18. *Constantinescu I.*
19. *Constantinescu M.*
20. *Crețoiu C.*
21. *Cristinel C.*
22. *Culina A.*
23. *Culuri G.*
24. *Davidescu A.*
25. *Dobrescu D. C.*
26. *Dobrescu T.*
27. *Duiliu M.*
28. *Dumbrăveanu Th.*
29. *Enescu I.*
30. *Ghika N. Budești.*
31. *Goldman M.*
32. *Goldman N.*
33. *Guneș Em.*
34. *Hârjeu D.*
35. *Iliescu Remus.*
36. *Iliescu Ștefan.*
37. *Ioanid Mih.*
38. *Iotzu C.*
39. *Kasprowski E.*
40. *Lăzărescu Er.*
41. *Luca Th.*
42. *Lupu Gh.*
43. *Maimarolu D.*
44. *Mayer I.*
45. *Maxențianu Gh.*
46. *Mihăilescu Iam.*
47. *Mihăileseu V. I.*
48. *Manea C.*
49. *Mingopol C.*
50. *Moga V.*
51. *Mohor D.*
52. *Nenciulescu N.*
53. *Nicolescu A.*
54. *Nicolescu M.*
55. *Părvânescu T.*
56. *Pascanu Petre.*
57. *Petculescu Sc.*
58. *Petrescu D.*
59. *Pompilian I.*
60. *Popescu I.*
61. *Popovici Alex.*
62. *Pozzi Pozzana H.*
63. *Radu Ștefan.*
64. *Reisz Aug.*
65. *Renard D.*
66. *Sachelarie G.*
67. *Secară V.*
68. *Sima D.*
69. *Simotta G.*
70. *M. C. Simionescu-Merei*
71. *Smarandescu P.*
72. *Socolescu N. I.*
73. *Socolescu T. T.*
74. *Stănculescu Fl.*
75. *Stănescu N.*
76. *Sonenfeld M.*
77. *Ștefănescu Gh. V.*
78. *Ștefănescu V. V.*
79. *Schuckerle A.*
80. *Schmidts Er.*
81. *Schmidingen A.*
82. *Steinbach W.*
83. *Trajanescu D. I.*
84. *Udrescu N.*
85. *Vasilescu S.*
86. *Vignali I.*
87. *Vulcan I.*
88. *Zumino L.*

ARCHITECTURA

REVISTĂ ROMÂNĂ DE ARTĂ

Inv. 23353
Cota PI 36

INSTITUTUL DE ARHITECTURĂ BUCUREȘTI
BIBLIOTECA „ION MINCU”

COMITETUL DE REDACȚIE

D-nii: G. STERIAN, I. BERINDEY, TOMA DOBRESCU, AL. TZIGARA-SAMURCAȘ, ȘTEF. BURCUȘ, N. GHYCA-BUDEȘTI, V. ȘTEPHANESCU, V. SIMIONESCU, REMUS ILIESCU.

Director, GEORGE STERIAN.

Secretar de Redacție, REMUS P. ILIESCU * Casier, I. MIHAILESCU.

ABONAMENTUL ANUAL:

PENTRU ROMÂNIA . . . . . 12 LEI

„ STRĂINĂTATE . . . . . 15 „

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA: 27, Splaiul Mihail Kogălniceanu, București.

CONCURSURI BIMESTRIALE

1) Revista va publică concursuri pentru cari se vor da premii în bani.

2) Proiectele se vor adresà la direcția revistei, 27, Spl. M. Kogălniceanu. Ele nu vor fi semnate, vor purtà un semn sau un pseudonim repetat pe un plic închis, care va conține numele și adresa autorului.

3) Numărul proiectelor nu este mărginit.

4) Juriul își rezervă dreptul de a acordà numai parte din premii sau de a nu acordà nici unul, în cazul când concursul va fi de o insuficiență vădită.

5) Proiectele premiate aparțin Revistei care le va publică, dacă va crede de cuviință, precum poate publică și din proiectele nepremiate, dacă ele merită o atențiune deosebită.

6) Proiectele nepremiate, vor trebuì să fie retrase de domnii concurenți în prima săptămână care urmează publicarea rezultatului concursului.

Direcțiunea declină ori ce responsabilitate asupra proiectelor neretrase la timp.

SOCIETATEA ARCHITECȚILOR ROMÂNI
S. A.
FONDATĂ ÎN ANUL
1891
26 FEBRUARIE

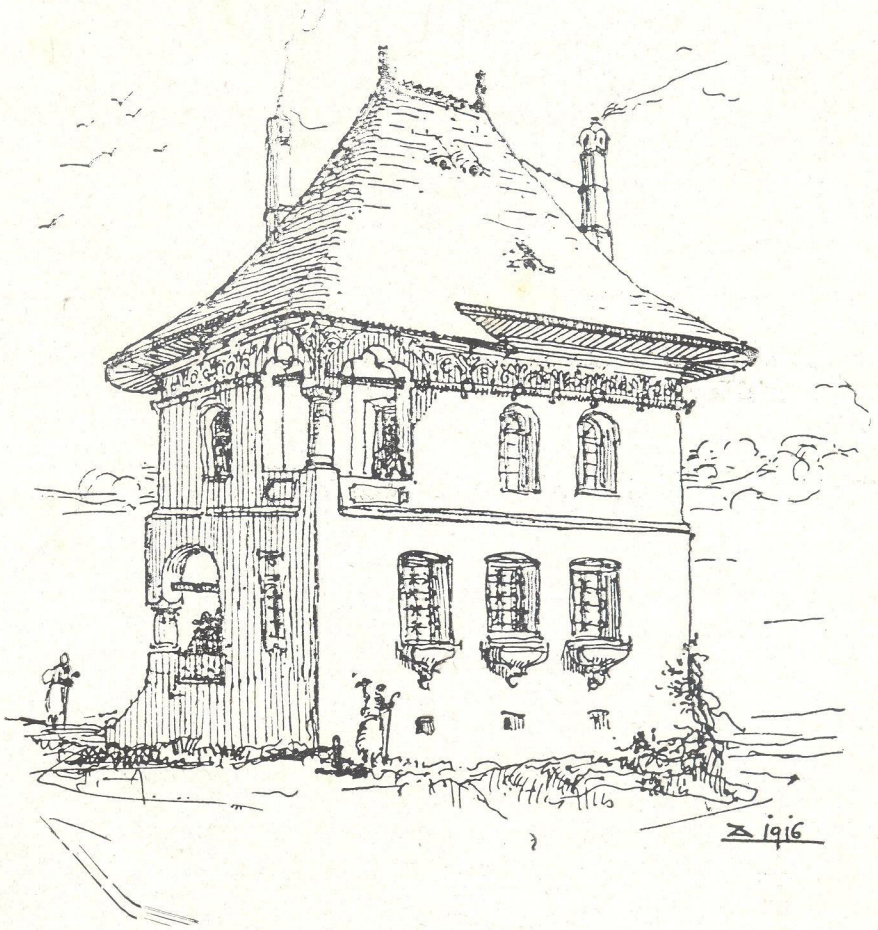

Desen de d-l A. Zagoritz.

CE VREM

Inființând revista noastră, vrem ca în paginile ei să se arate năzuințele profesiunei de architect și îndreptările ce sunt de adus în starea de lucruri de azi, cand această profesiune este încă rău înțeleasă de public și de unele autorități.

Vrem, ca revista noastră să fie o tribună, dela înățimea căreia să se audă cuvântul cel adevărat și drept cu privire la îngrădirea dreptului de a profesà architectura, în aceste timpuri, când în practica acestei profesiuni, există atâta desorientare păgubitoare și artei și publicului.

Vrem, ca revista «Architectura» să-ndeplinească și misiunea socială, de a contribuì la desvoltarea gustului public, prin studiile și lucrările ce va cuprinde — căci trebue să mărturisim că în timpul de față marele nostru public, este încă lipsit de criteriu în materie de architectură, dând preferință unor lucrări ce sunt departe de a corespunde cerințelor artistice economice și hygienice.

Vrem, ca revista noastră, pe lângă rolul educativ și moral să răspândească cât mai mult gustul pentru arta românească, căreia publicul i-a făcut o primire atât de înbucurătoare, căci mai peste tot locul se văd încercări destul de răușite, în direcția stilului românesc.

Vrem ca această revistă să pătrundă în toate straturile societății ca o rază prevestitoare, care să pregătească sufletele pentru

reînvierea artei strămoșești, astfel încât reluându-se firul tradițiunei artei pământene— întrerupt mai bine de un secol prin diferitele ocupațiuni streine și domniile fanariote din veacul 18 și 19, — să putem nădăjdui la desăvârșita închegare a stilului național.

Paginile acestei reviste, vor fi deci larg deschise pentru cei ce vor aveà ceva de spus în acest sens, fie-că aceștia vor fi artiști, architecți, sculptori, pictori, gravori, decoratori ; fie-că din mulțime se va ridicà un glas, care să contribue la realizarea scopului ce urmărim.

Pe lângă această sfântă datorie a revistei noastre, de a redeștepta conștiința națională în materie de artă, vom îngrijì în aceiași măsură ca paralel cu desvoltarea stilului românesc, să cultivăm și curentele de artă străină, întrucât ele vor respectà principiile fundamentale ale frumosului, rânduindu-le la locul ce li se cuvine.

Revista «Architectura» își propune să întrețină o vie legătură colegială și profesională cu toți architecții din țară și eventual cu confrații corespondenți din străinătate, astfel încât, în afară de lucrările și studiile publicate de ea, să isbutească a determinà deschideri de expoziții anuale, la cari, publicul să fie invitat spre a lua și el parte cu chipul acesta la mișcarea artistică a noastră.

Ne este îndeobște cunoscut interesul ce-l poartă publicul lucrărilor de architectură, căci nu este lucrare mai de seamă de care el să nu se intereseze mai de aproape urmărind diferitele ei faze, cum și lucrul diferiților meșteri. Deci vom căutà să cultivăm și această înclinare firească a sa către cea mai veche dintre arte, întreținându-l cu amănunțite dări de seamă asupra lucrărilor și procedeurilor tecnice din trecut și de acum.

Specialiștii și meseriașii încă vor găsì în paginele «Architecturei» îndrumări spre desăvârșirea meșteșugului lor ca să ajungem și noi la vremea când erà o tradiție în arta de a zidì, cioplì sau zugrăvì, ce se păstrà din generație în generație.

Progresele continui ale tinerei noastre școale de architectură vor aveà o caldă primire în cuprinsul acestei reviste, căci, dacă astăzi există un curent favorabil stilului românesc, aceasta se datorește numai îndrumărei pe această cale a tinerelor generațiuni de architecți, grupați în jurul maeștrilor lor, cari, în atelierile școalei mai ales, au predicat și predică în credința renașterei artei strămoșești.

Celealte arte plastice : Sculptura, Pictura, Gravura, Artele decorative, ce sunt în strânsă legătură cu Architectura, vor aveà de asemenea un loc de cinste în revista noastră, care se va ocupà cu o deosebită luare aminte de diferitele lor manifestațiuni, cercetându-le expozițiunile și stăruind asupra lucrărilor ce vor însemnà un progres real și pentru artist și pentru arta lui.

Constructorii, antreprenorii de lucrări și fabricanții de produse tecnice, vor găsì în coloanele revistei o largă ospitalitate în chestiuni de ordin practic al profesiunei lor, interesând prin noile procedeuri tecnice în diverse cazuri sau prin diferitele materiale de construcții fabricate în țară sau străinătate.

Cu acest program de lucru «Architectura» pășește înainte cu încredere în concursul colaboratorilor și apreciatorilor ei, și cu neclintită speranță că va corespunde misiunei sale sociale, căreia este închinată.

«ARCHITECTURA»

REVISTA

SOCIETĂȚEI ARCHITECȚILOR ROMÂNI

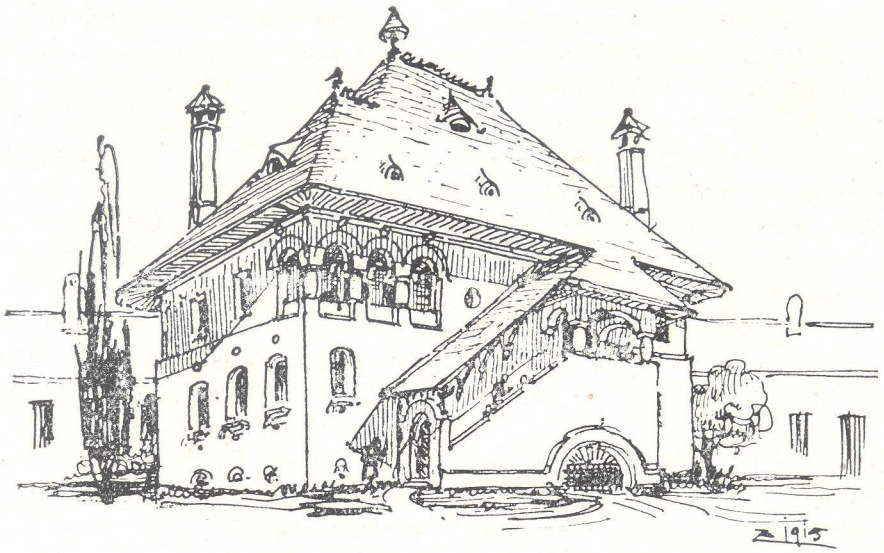

Desen de d-l A. Zagoritz.

ARHITECȚII INAINTAȘII NOȘTRI

Se înplinește un sfert de veac, de când print'o împrejurare fericită un număr restrâns de tineri architecți abia părăsind băncile școalelor de Architectură din străinătate, s'au întâlnit în țară în practica profesiunei lor. Pe atunci aproape nu se știà de către public și nici chiar de pătura conducătoare, care puteà fi utilitatea unui adevărat architect, ce foloase ar puteà aduce el pentru țară, și ce considerație li s'ar puteà da.

Pătrunși de misiunea lor, și față de starea de fapt în care dânșii au găsit practica acestei specialități atât de desconsiderată, iar pe de altă parte înflăcărați de avântul ce'l căpătase la lumina și cultura artistică a statelor civilizate, nu le-a trebuit mult timp ca să examineze repede situația, și strângându-și rândurile să-și impună misiunea de a face să ia ființă cu orice sacrificii și la noi «Architectura» așa cum ea trebue să fie într'o țară în renaștare, cerând drepturi și datorii.

Dacă cercetăm care a fost situația architectului și architecturei la noi, acum 25 de ani și o comparăm cu cea de azi ; punând în balanță, și uriașa activitate a celor câți-va de atunci, cu ceeace ce s'a făcut de către noi ceștia, — cari lucrăm în ogorul desțelenit de dânșii — 'i găsim pe cei dintâi în fața noastră stând drept ca niște uriași. Acești premergători ai noștri ne privesc pe deoparte cu satisfacție, căci sâmtem un rezultat al idealului și activității lor, iar pe de altă parte cu nedumerire, căci în loc de a le urmà drumul trasat, noi astăzi de și de zece ori mai mulți ca atunci, ne mulțumim să culegem roadele și să fim preocupați de o activitate individuală, foarte apreciată în concertul desvoltărei țărei noastre, dar personală și lipsită de orice unitate pentru apărarea intereselor crescânde ale corporațiunei noastre.

Când în ore de reculegere, te scobori în taina sufletului și analizezi cu nepărtinire activitatea lor, oricine poate să constate că înaintașii architecților, cei de acum 25 de ani sunt adevărații făuritori, ai dezvoltărei architecturei și a situațiunei de care architecții se bucură azi la noi. Vederile lor, capacitatea lor, munca lor, sacrificiile lor și rezultatele întrevăzute de dânșii, le dau dreptul la recunoștința noastră și la înscrierea lor în cartea de aur a țărei la capitolul rezervat architecturei. «Onoare lor».

Şi acum pentru a pune în adevărata lumină faptele înaintaşilor noştri architecţi, voi arătà pe scurt diferitele ramuri de activitate ce dânşii au întreprins relativ într'un interal scurt de 5—6 ani precum şi urmările acestei activităţi.

* * *

INFIINŢAREA SOCIETĂŢEI ARCHITECŢILOR ROMÂNI. — Actul de constituire al societăţei a fost semnat la 26 Februarie 1891, adică azi 25 ani, pe care 'l dăm aci în întregime, căci aşa cum este redactat constitue o pagină frumoasă care trebue să ne fie veşnic înaintea ochilor ca şi o icoană:

«Sub-semnaţii architecţi întruniţi în seara «de 26 Februarie 1891, am luat în discuţie «chestiunea înfiinţărei unei societăţi de archi-«tecţi Români; şi după ce s'a discutat pe de «o parte, rolul ce ar puteà să-l aibă o atare «societate, puind întru cât-va la adăpost in-«teresele ce decurg zilnic din lucrările ce i-au «din ce în ce o mai întinsă propăşire; iar «pe de alta, de a da impulsiune, de a da «viaţă corpului nostru de architecţi, ce astăzi «se găseşte risipit, s'a hotărât înfiinţarea unei «societăţi de architecţi.

«Toate specialităţile: medici, ingineri, ad-«vocaţi, sivicultori, etc., au societăţile, au cer-«curile lor, care progresează pe fiecare zi, «ele văd cu mulţumire, crescându-le numărul «membrilor: architecţii s'au aflat totdeauna «izolaţi, deşi în diferite rânduri au încercat «să se grupeze; cu toate acestea împrejurări «neprevăzute au pus piedică dorinţelor lor de «mult exprimate.

«Astăzi însă architecţii sunt într'un cerc «mai întins; numărul lor s'a mărit şi încep «să simtă şi mai mult trebuinţa de asociare.

«Dintr'o asemenea societate, ca acea ce con-«stituim nu se poate trage decât foloase ce «fiecare din noi vom puteà pricepe în scurt «timp.

«Prezintele proces verbal ia act de întru-«nirea făcută în seara de 26 Februarie 1891, «hotărăşte înfiinţarea Societăţii Architecţilor «Români, şi din adâncul inimei lor, subscrişii «ei — cei dintâi — îi urează bun succes şi «trai lung».

ALEX. ORĂSCU, C. BENIŞ, M. CAPUŢINEANU, G. DUCA, ALEX. SĂVULESCU, I. SOCOLESCU, D. MAIMAROLU, G. MANDREA, I. MINCU, GR. CERCHEZ, ST. CIOCÂRLAN, N. CERCHEZ, T. SOCOLESCU, GR. CĂLINESCU, N. STRAVOLCA, F. MONTAUREANU, F. XENOPOL, N. GABRIELESCU, G. STERIAN, I. CONSTANTINESCU, P. PETRICU, R. NEDELESCU, F. THYR. C. STRAVOLCA.

Pe unii din Semnatarii de mai sus îi cunoaştem cu toţii, unii au dispărit dintre vii

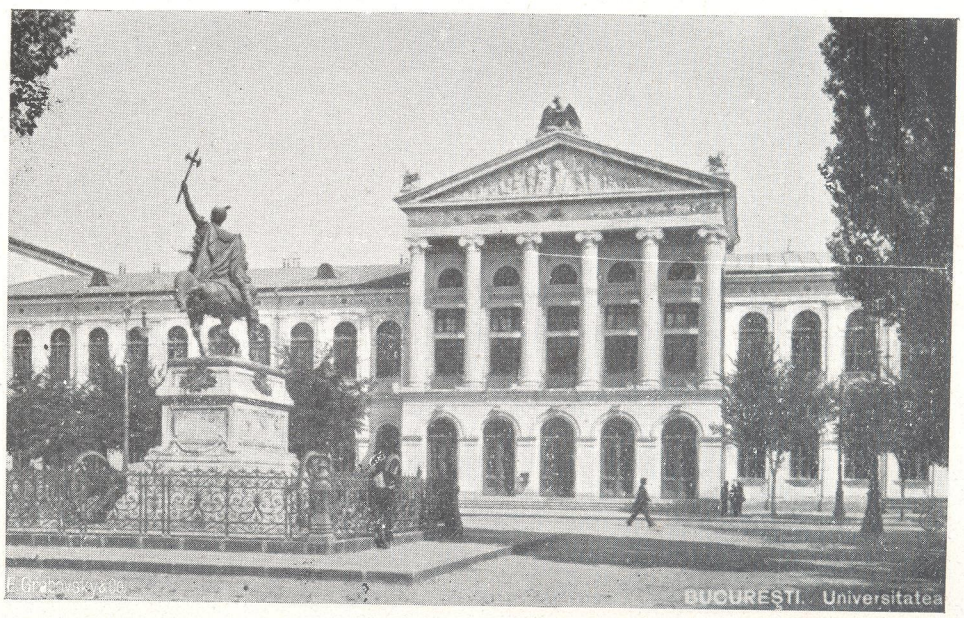

Palatul Universităţei, Opera lui Al. Orăscu.

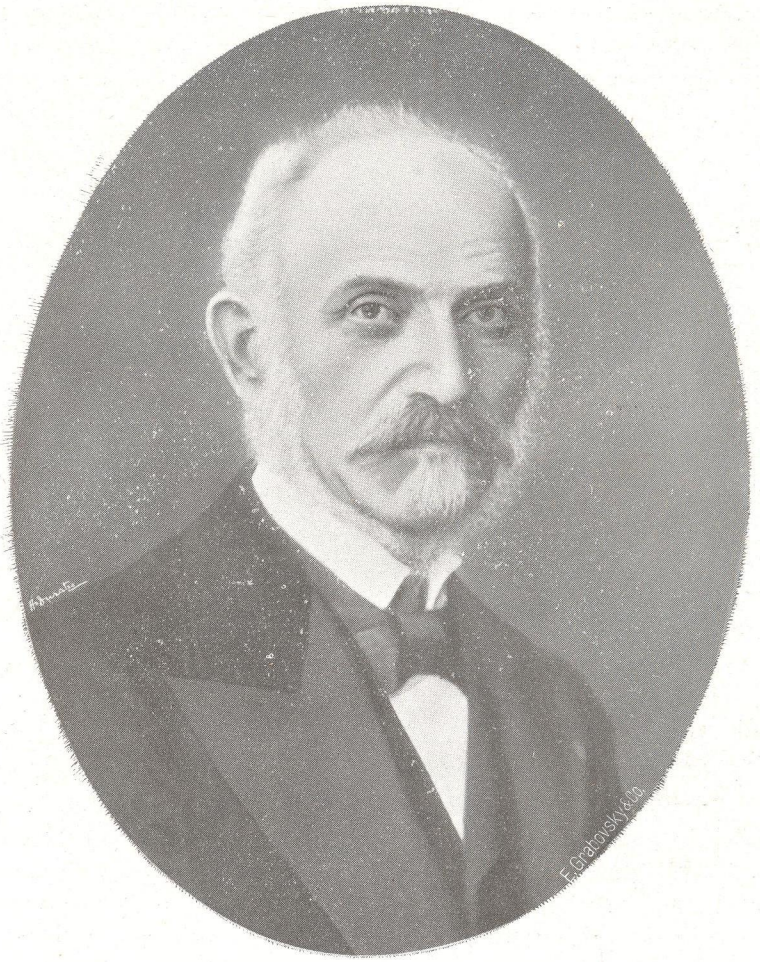

AL. ORĂSCU
Primul Președinte al Societății Arhitecților Români.

iar alții stau încă cot la cot cu noi, și tot ne înboldesc ca să tragem mai departe carul pornit din loc de ei.

Primul președinte al Societății a fost *Alex. Orescu*, apoi a urmat *Alex. Săvulescu, I. Socolescu, I. Mincu, P. Antonescu* iar azi prezidează Societatea *D-l Gr. Cerckez.*

Societatea a avut în tot timpul o continuitate de ființare cu o neîntrecută activitate. Ea este recunoscută ca persoană morală și numărul membrilor ei de azi de aproape o sută, precum și un început de reculegere ne dă toată speranța că față de o nouă eră de activitate ce se întrevede la orizont, ne vom regăsì mai strânși pe ogorul activității și cu energii măsurate vom puteà duce cu folos mai departe destinele architecturei și architecților la noi — Inainte — !

* * *

INFIINȚAREA REVISTEI «ANALELE ARCHITECTUREI». — Printre cele dintâi activități ale architecților n o ș t r i înaintași, primul lor gând a fost înființarea unei Reviste, care să servească de legătură între dânșii și public și în care să'și expună nu numai cunoștințele lor și cercetările lor relativ la tot ce interesează architectura la noi, dar ca să poată servi și ca un mijloc de luptă de idei și de apărare a intereselor profesiunei.

Apariția acestei reviste, pusă sub direcțiunea unuia dintre cei mai activi ai grupărei, *D-l I. N. Socolescu,* a fost primită de public cu multă încredere. Publicația a durat patru ani, iar astăzi când îi răsfoim foae cu foae ne putem da seama cât de mult au muncit colaboratorii ei și cât de mare a fost folosul adus.

Dar când știi că de atunci sunt 25 de ani și că architecții au la trecutul lor numai patru ani din această publicație, fără de voe te întrebi: oare architecții să fi ajuns la concluzia că continuarea revistei nu este necesară? oare tot ce erea de făcut se făcuse în cei patru ani? oare nu avem architecți destoinici cari să aibă lucrări de architectură spre publicare, ca schițe proecte etc? oare nu avem de așternut atâtea și atâtea revendecări pentru a ne apără interesele noastre? de sigur ca da; dar..... ne-a luat curentul lucrărilor și a treburilor meseriei, uitasem tot ce făcuse înaintașii și uitasem că datoria Architecților ca oricare corporație nu este numai de a se manifestà individual față de societate, ci de a conlucrà și în comun, ca prin manifestațiuni, strânse și bine conduse să ne putem prezentà ca un mănunchi, și cu demnitate să îndeplinim pe de o parte misiunea iar pe de alta să ne apărăm interesele grupărei.

Răsfoind foae cu foae paginele primei noastre reviste, găsim aci accente înălțătoare a unor profesioniști demni de stimat, de admirat.

Aci vedem pe *I. Socolescu* dând lupta dreaptă față de orice încălcări sau știrbiri a dreptului și prestigiului architecturei; aci vedem pe *St. Ciocârlan* întrecându-ce în cercetări și descrieri cu un sentiment artistic care captivă și înalță. Aci vedem pe *N. Gabrielescu* și pe *G. Sterian* luptând pentru a aduce lumină în chestia restaurărei monumentelor istorice; aci vedem lucrările de architectură și studiile architecților epocei printre cari se distinge plină de inspirație, prima și puternica lucrare a lui *I. Mincu,* mobilierul în stil românesc al Catedralei din Constanța.

Tot aci întâlnim și alte descrieri, schițe, proecte, care ne dau măsura priceperei și talentului lor.

Dar firul activității primilor noștri maeștri se întrerupe după patru ani (1890—1894) și este reluat în 1906 adică după 12 ani de un grup de Architecți prin revista «Architectura», din care apare numai 2 numere.

Mai târziu în 1912 Societatea Architecților Români face să apare «Buletinul» său care încetează după primul număr.

Cât de triști ne simțim când vedem acest fir de activitate întrerupt atât de mult și de

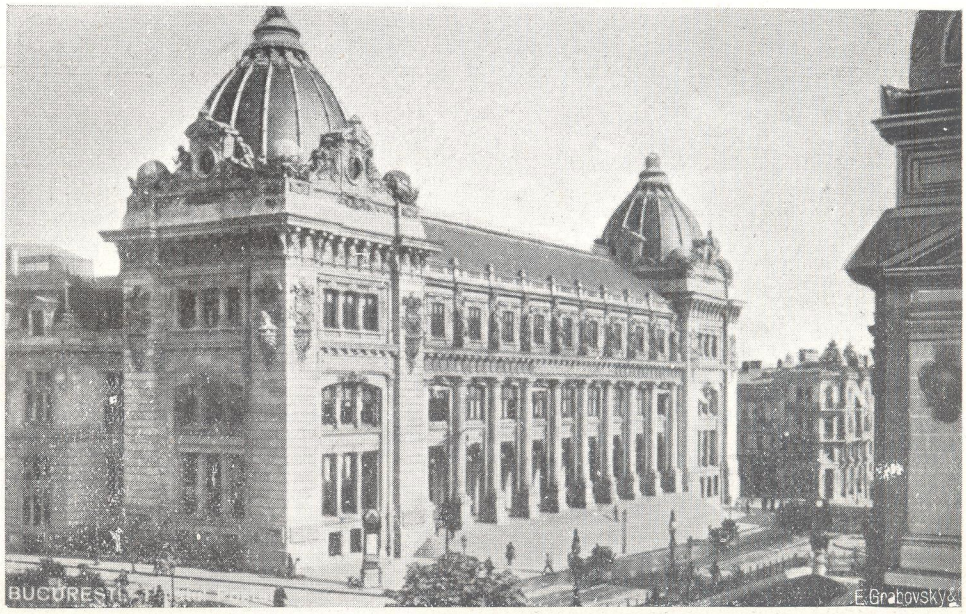

Palatul Poștelor București, Opera lui Al. Săvulescu.

AL. SĂVULESCU
Fost Președinte al Societății Arhitecților Români.

păgubitor profesiunei noastre. Golul acesta nu se va mai puteà umple și e mare răspunderea generațiunei cari în acești douăzeci de ani în toiul preocupațiunilor individuale, a uitat cu totul trecutul și datoria ce o aveà de a lucrà și manifestà în comun așa cum se face în toate țările civilizate.

Astăzi când o reculegere pare a se ivì la orizont, astăzi când ne putem da seama de greșala făcută, astăzi cel puțin să ne trezim și cu tot greul ce ne vine să ne punem la muncă cu toții și uniți într'un cuget să ne croim drumul spre viitor!

Lucrând numai individual, oricât de valoroși am fi, oricâtă considerație ni s'ar arătà, nu vom putea niciodată culege roade trainice, și nu vom puteà face operă de profesioniști demni de profesiunea ce îmbrățișăm.

* * *

INFIINȚAREA ȘCOALEI DE ARCHITECTURĂ. — Al treilea punct din programul activității primului grup de architecți români a fost înființarea unei școli de Architectură, lucru înfăptuit la 1892. La început organizația școalei erà bazată pe un program special, cu două secții: conducători și architecți.

Numărul elevilor înscriși a fost surprinzător, iar profesorii, toți membri ai societății Architecților ș'au depus cu zel și în mod

gratuit munca lor pentru luminarea celor ce alergau să capete cunoştinţe de nouă şi frumoasă profesiune.

Şcoala a fost susţinută pânăla 1897 numai cu mijloacele membrilor Societăţei architecţilor Români ; când, munca încordată, sacrificiile de tot felul şi rezultatele obţinute, rupseră zăgazul indiferenţai păturei conducătoare şi se recunoscu prin o lege specială, înfiinţarea unei şcoli de Architectură, pendinte de ministerul de Culte, cu un program mai dezvoltat.

Elevii şcoalei Societăţei Architecţilor parte şi-au valorificat drepturile obţinând diploma corespunzătoare secţiei urmate, parte au luat loc în rândurile diferitelor clase a şcoalei statului, după capacitatea fiecăruia şi a cunoştinţelor căpătate.

Printre profesorii cari au predat cursuri şi au condus lucrările grafice la Şcoala Societăţei remarcăm pe : *I. Socolescu—G. Sterian, N. Mihăescu, P. Paşcanu, St. Ciocârlan, V. Pleşoianu, Giulini, Atanasiu, pictorul Pompilian, Toma Dobrescu, L. Negrescu, I. Nacian,* etc.

Unii din cei cari au figurat pe listele primilor elevi ai Şcoalei de Agricultură îi găsim astăzi architecţi formaţi şi cari fac cinste profesiunei noastre.

Şcoala de Architectură a statului astăzi în fiinţă este deci o continuare a vechei şcoli ; ea este în progres continuu, iar conducerea e încredinţată D-lui Ermil Pangrati ale cărui calităţi de administrator şi pedagog sunt destul de cunoscute şi prin concursul căruia s'a putut obţine o îndrumare sigură şi o valoare reală de nediscutat.

Serii, serii de tineri architecţi îngroaşe rândurile noastre, şi alături de cei mai încercaţi, dau ţărei puterea capacităţei lor.

Este de necontestat că dacă azi architectura la noi în ţară a prins rădăcini atât de vădite, că dacă marea manifestare asupra architecturei romaneşti a prins şi va mai prinde loc în dezvoltarea noastră naţională, dacă numărul şi valoarea se impune, apoi toate acestea se datoresc înaintaşilor noştri, cari cu încrederea în ei şi calităţile artistice, proprie firei romaneşti, nu s'au abătut un moment dela drumul croit.

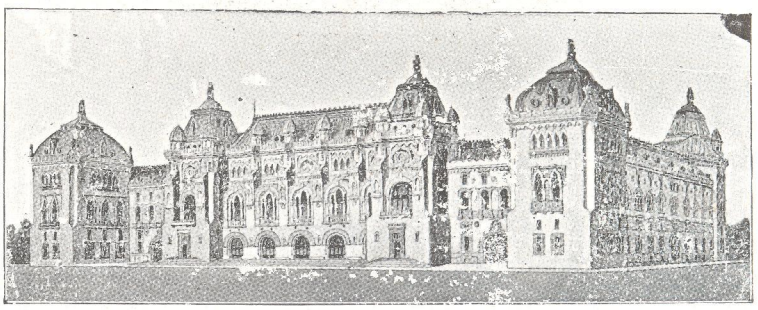

Vederea perspectivă

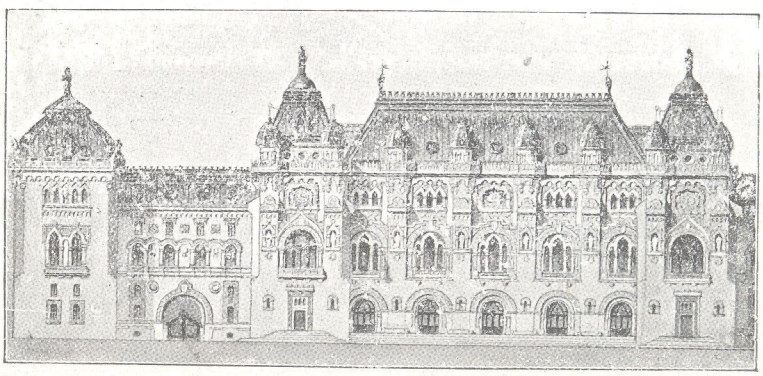

Corpul central şi o aripă. — Proectul Palatului Comunei Bucureşti, Opera maestrului I. Mincu.

I. MINCU
Fost Președinte al Societății Arhitecților Români.

Onoare lor—onoare celor ce i-au înțeles —onoare celor ce i-au urmat!

* * *

DIVERSE ACTIVITĂȚI. — In afară de activitatea arătată mai sus, înaintașii noștri au mai luat parte la limpezirea diferitelor chestiuni ce se prezentau în raport cu importanța lor și anume:

a) Au dus campanii contra sistemului de a se formă birouri pentru planuri de către autorități, așa că dreptatea fiind recunoscută, s'a dat câștig de cauză principiilor susținute.

b) S'a făcut întâmpinări documentate de modul cum se făceà restaurarea monumentelor istorice, și consecința a fost că autoritatea respectivă, a înființat legea monumentelor istorice, la care a contribuit și architecții Romani, într'o largă măsură.

c) S'a pus în discuție luarea măsurilor necesare ca titlul de architect să fie îngrădit astfel încât să nu poată fi uzurpat de cel întâi venit; dar nu s'a putut ajunge la niciun rezultat și nici chiar până azi nu avem o asemenea îngrădire.

d) Architecții noștri au luat parte la toate concursurile publice, la care s'au distins, iar în multe cazuri au avut lucrări superioare chiar și la concursurile internaționale, ținute la noi.

Orĭ de câte ori un program de concurs

eră defectuos întocmit, dânșii interveneau la cei în drept și puneau ordine.

Iată ce activitate rodnică a avut primul nostru grup de architecți, și cât drum a bătătorit într'un timp scurt lăsându-ne nouă, generația mai tânără, o situație, care ne-a folosit și ne folosește.

Și acum, când roadele acestei activități sunt atât de apreciate și simțite de fiecare din noi, când proba este făcută, oare mai putem îndură izolarea noastră? Să ne adunăm cu toții la un loc și într'un glas să afirmăm aspirațiunile noastre, știind bine cine suntem, ce am făcut și ce voim să facem!

Datoria fie-căruia din noi pentru binele comun, pentru apărarea profesiunei noastre, este strigătoare.

Și nu cred că de aici înainte se va mai găsi un singur architect care să prefere a sta în afară de rândurile noastre, fără a contribuì cât de puțin la completarea operii începute de înaintașii noștrii, ca astfel să avem putința de a lăsà urmașilor noștrii, icoana unei profesiuni, demne de a se prenumăra printre factori civilizației.

ST. BURCUȘ
ARCHITECT

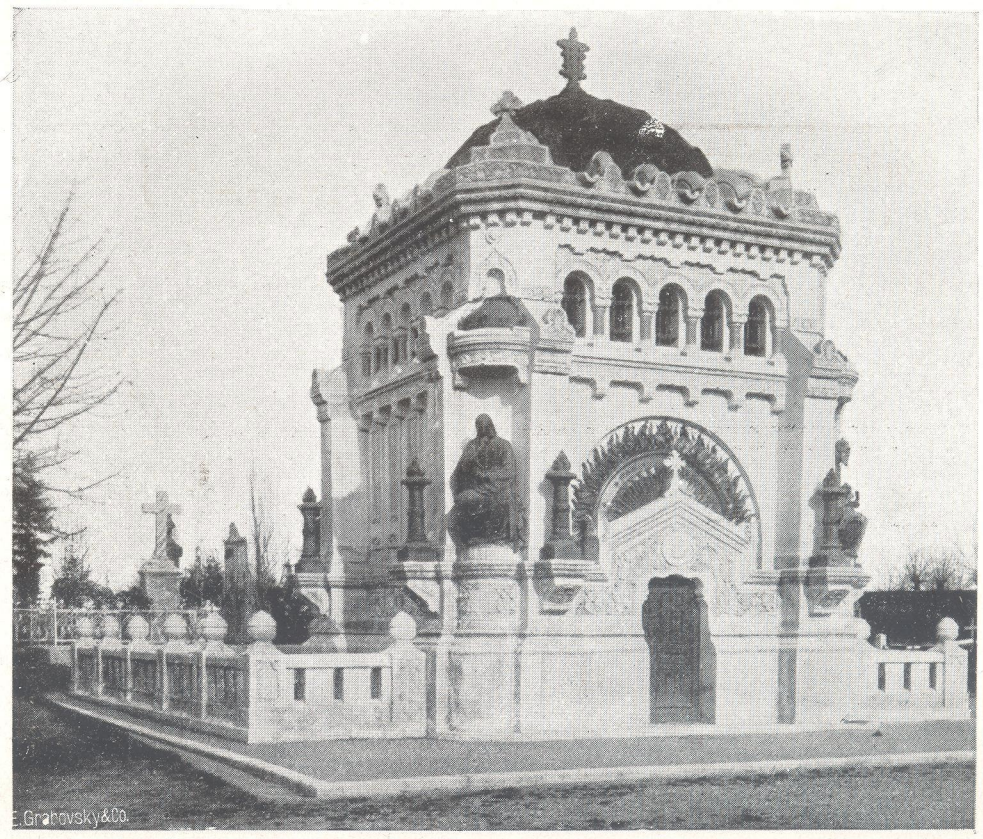

Cavoul E. Gheorghief (Cimitirul Bellu), Opera maestrului I. Mincu.

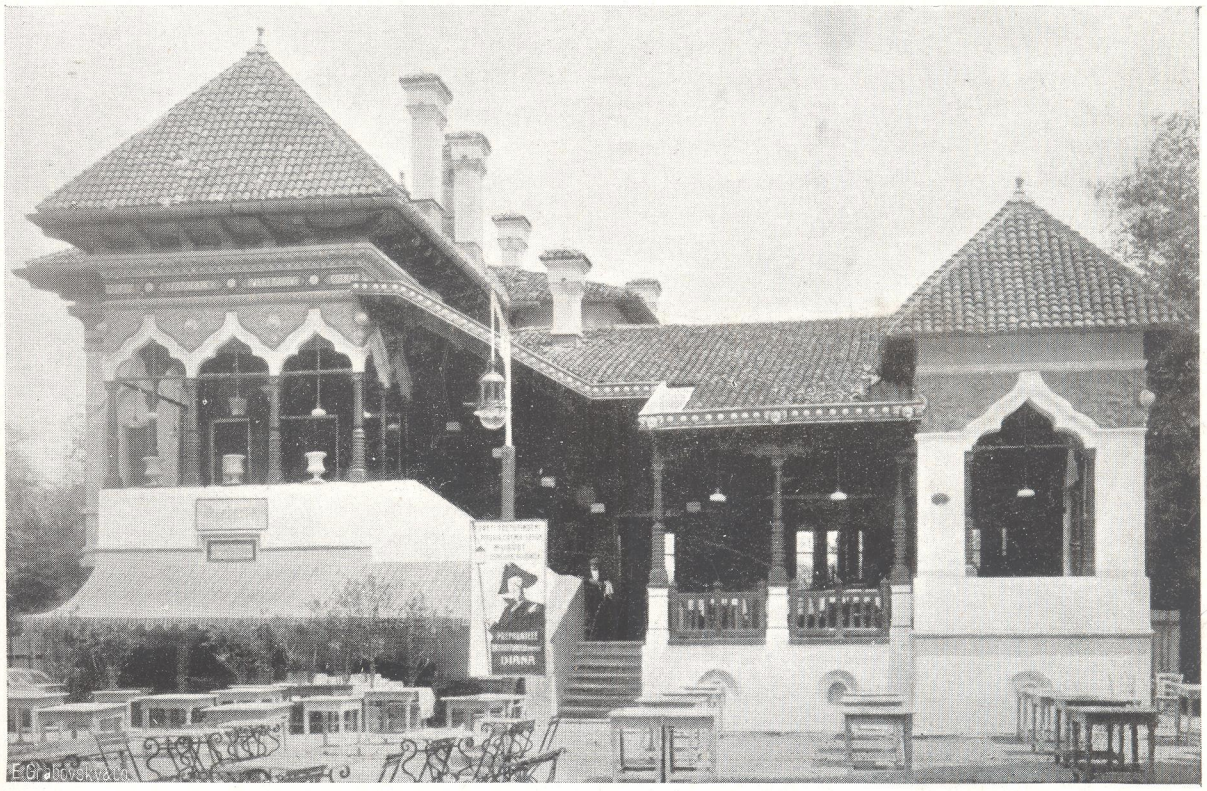

Bufetul dela Sosea (Kiseleff), Opera lui I. Mincu.

DIN ZORILE STILULUI ROMANESC

Cu ocazia împlinirei a 25 de ani de existență a Societății Architecților Români, se cuvine să aruncăm o privire generală asupra operei architecturale înfăptuită de pleiada de architecți, cari în entusiasmul lor pentru renașterea architecturei pământene, au luptat fiecare și cu vorba și cu fapta.

Dintre acești vizionari vestitori ai stilului românesc se ridică viguroasă figura maestrului I. Mincu, din a cărui valoroasă operă culegem pentru acest număr festiv două lucrări: *Bufetul dela Sosea* și *Proectul Palatului Comunal al Capitalei.*

Prima lucrare este una din cele mai fericite inspirații ale maestrului, evocând prin silueta, înfățișarea și amănuntele ei, patriarhala casă boerească, înveselită de farmecul casei țărănești.

A doua lucrare atinge culmile gândirei arhitectonice prin proporțiile ei monumentale, prin amănuntele culese din arta noastră cea veche și mai cu seamă prin originala alcătuire a motivelor decorative strâns legate de legenda orașului București.

In răstimpul dintre aceste două lucrări—una tânără și visătoare, cealaltă matură și statornică—și-a urzit maestrul Mincu prețioasele lui lucrări de artă românească, în fața cărora stăm încă nedumeriți, deși mușchiul vremei se tot așterne peste mormântul și peste opera lui.

Și cât de modest era el față de această operă, se poate vedeà din cuvintele rostite de el cu prilejul sărbătorirei ce i s'a făcut, de către colegii și elevii lui:

«*Școală românească în meseria mea eu n'am învățat. Puținul, foarte puținul ce știu l-am învățat prin lume, departe. Când m'am re-*

întors în țară, singur cum mă simțeam, am răscolit și am cercetat o bisericuță, o casă veche și alte vechituri, fleacuri de astea, *și am crezut că se poate face cevà cu ele.*

In ochii mei, ele erau ca niște rădăcini sănătoase ale unui arbore rupt de furtună și-am încercat să pun altoiul meu peste ele. Azi, spre bătrânețe, văd că altoiul s'a prins că a dat lăstare și cred că ele vor ajunge departe».

Ca un omagiu adus înaintașilor noștri, cari, prin puterea talentului și credinței lor au luminat și incălzit zorile stilului românesc, vom publica în acest loc, rând pe rând, operile lor.

Asupra lor nu vom face nici o discuție, căci sunt prea aproape de noi, sunt prea mari ca să le putem cuprinde cu privirea și judecata noastră de acum — urmașilor noștri le va veni această grea sarcină,—iar noi le vom prezenta ca pe niște documente din timpurile «eroice» ale arhitecturei noastre moderne. «ARHITECTURA»

Cavoul Gr. Cantacuzino (Cimitirul Bellu) Opera maestrului I. Mincu.

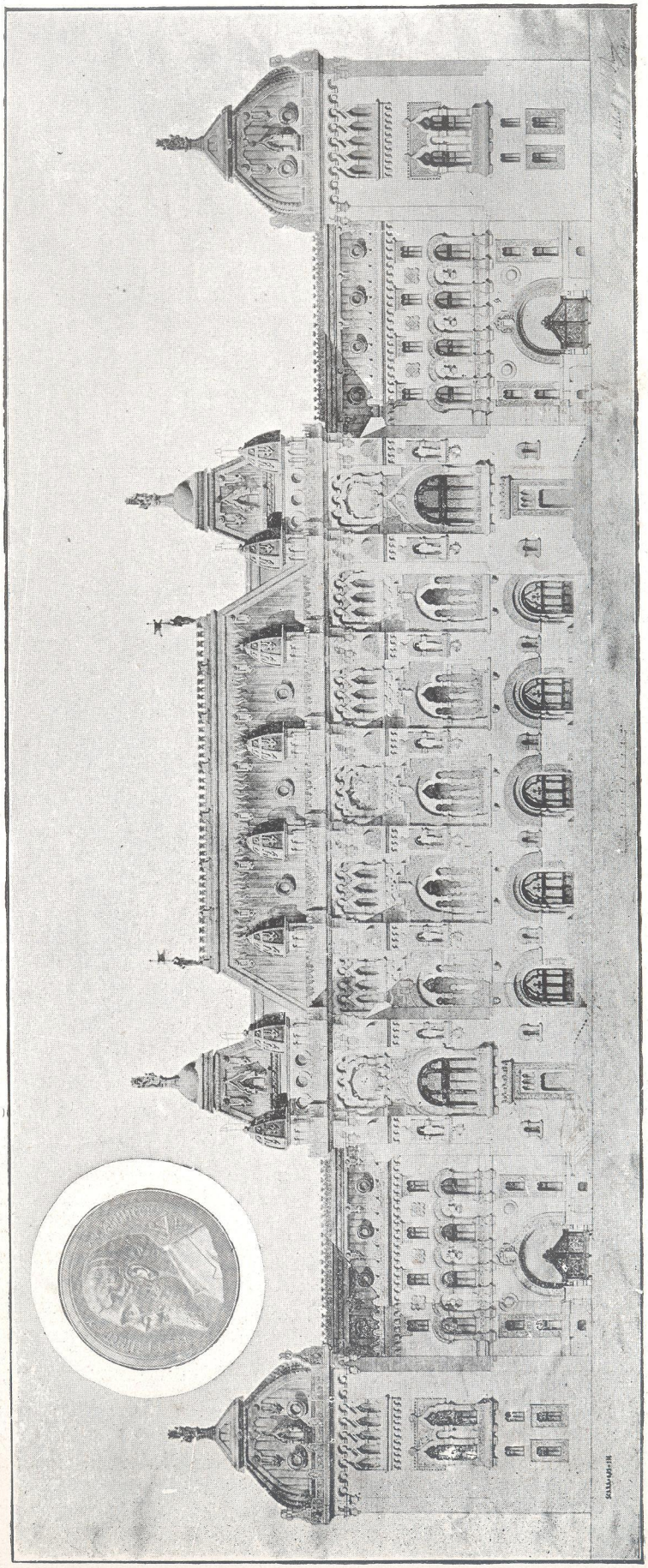

Proectul Palatului Comunei București. Opera maestrului I. Mincu.

ARHITECTUL ŞI INGINERUL

Mi-am propus să scriu aceste rânduri, pentru a deslușì deosebirea ce există între aceste două profesiuni ce pare că se confundă în spiritul public, dar cari se deosibesc mult prin specialitatea fiecărei din ele.

E curioasă buna dispoziție a publicului—cult chiar—pentru titlul de Inginer, pe care îl dă aproape întotdeauna și architectului, în convorbirile zilnice. Această popularitate a ingineriei față de architectură pare justificată la noi prin vechimea organizărei celei dintâi față de a doua. Considerația ce se dă acestor două titluri în pătura profană, se pare că este deopotrivă de indiferentă importanței ce prezintă aceste două profesiuni, pentru-că dacă prin «Inginer» se numește de multe ori până și cei mai mici funcționari technici, apoi «architect» se spune oricărui antreprenor de binale, de multe ori deveniți din meseriașii sau logofeții architecților.

Dar să vedem ce deosebire este între aceste două profesiuni și cari sunt și ar trebuì să fie raporturile dintre ele.

In principiu, architectul este un *artist* adică un om de gust, vecinic în căutarea frumosului. Pentru el, forma, detaliele, decorațiunea, în fine partea artistică joacă rolul principal la executarea unei clădiri sau al unui monument de artă. Dar, cum concepțiile sale trebue să se execute din diferite materiale alese după felul și cerințele construcțiunei, cu condițiunea de a fi și rezistente, trebue ca architectul pe lângă arta lui să mai posede și cunoștințe tecnice care să-i permită de a înfăptuì imaginațiunea sa, adică de a construì și bine, și durabil.

Inginerul, la rândul său este un om de știință, *un savant* chiar, în științele matematice și fizice. Aceste cunoștințe speciale îi permit de a întreprinde construcțiuni îndrăznețe și câteodată chiar grandioase, colosale. Idealul său este ca construcțiunea ce execută *să ție* (să nu crape, să nu cadă) și pe urmă să *dureze ;* partea artistică vine în al doilea plan. Admițând chiar că spiritul său natural este deschis și pornit către a tot ce este frumos, însă, este atât de mult absorbit de partea științifică a lucrărei sale încât partea artistică—este sau abandonată sau insuficient studiată.

Ori o zicătoare bătrânească zice : *fiecare om cu meșteșugul lui* și aceasta este adevărat întru câtva. Așa de exemplu când avem de construit un edificiu cu dimensiuni importante și cu deschideri eșind din marginele obicinuite, sau de executat lucrări speciale bazate pe calcule, atunci architectul simțind marea responsabilitate ce'l apasă recurge la colaborarea unui inginer pentru calculul rezistențelor, alegerei materialelor, etc. Expozițiile universale din streinătate ne-a dat multe exemple de acest fel de colaborare, cari au dat rezultate excelente.

Dar și partea contrarie există de asemenea, fiindcă nici inginerul nu poate duce la bun sfârșit o construcțiune unde arta joacă un rol oarecare. Dar, după cum architectul apelează la concursul inginerului în materie de calcule speciale de rezistență, tot așa se cade ca și inginerul să consulte pe architect în materie de artă, și complectându-se unul pe altul să producă lucruri neperitoare sub toate raporturile : estetic, constructiv, util.

De aceia când nu se procedează așa, avem ocaziunea să vedem adeseori, nu numai la noi dar mai cu seamă în streinătate, unde s'a construit mult—să vedem zic—construcțiuni importante, gări, poduri, etc., purtând motive, ornamentație și detalii, lipsite de caracter și armonie și toate acestea din cauza neconsultărei architectului a cărui colaborare era absolut trebuincioasă.

Trebue să spunem însă că întrebuințarea unor curbe geometrice găsite grafic sau prin calcule, în majoritatea cazurilor ajută pe inginer în opera lui fiind de efect și chiar elegante ; dar aceasta este numai o întâmplare fericită.

Colaborarea architectului la lucrările de inginerie, face ca desăvârșirea unei opere tecnice să nu fie numai o întâmplare ci o garanție mai mult, că succesul tecnico-artistic al unei lucrări este mai dinainte asigurat.

Dar, grație diverselor publicațiuni artistice, voiajurilor, expozițiunilor de artă, tendințele artistice ale publicului sunt din ce în ce mai pronunțate încât fiecare se erijează în cunoscător și judecător de artă. Noi architecții mai mult ca oricine știm câte avem de îndurat cu clienții noștri. Lucrările noastre, adeseori sunt supuse unui sfat compus din familia, rudele și prietenii clientului, și foarte încercate mai ales față de gusturile capricioase ale clientelor noastre. Numai vorbim de suma cu care dorește să facă această bină complectă *de chee* și cu toate acestea ține cu tot dinadinsul ca să fie cel puțin tot așa de *frumoasă* ca *palatul lui Sturza* din Piața Victoriei și *cam* în felul *gărei dela Sinaia*.

Prin urmare este natural ca și inginerul căruia i s'a încredințat o lucrare importantă să-și ia și răspunderea artistică a lucrărei, condus de aprecieri personale sau de lucrări similare cu atât mai mult, cu cât un defect artistic nu antrenează responsabilitatea materială, cum ar fi în cazul unui defect de construcțiune.

In definitiv, sânt intim convins, că rolurile celor două profesiuni sunt foarte frumoase, importante și de aceiași valoare; dar sunt cu totul deosebite. Nu am putea spune că unul e superior celuilalt, după cum nu putem spune daca *arta* este superioară *științei*.

SC. PETCULESCU
ARCHITECT

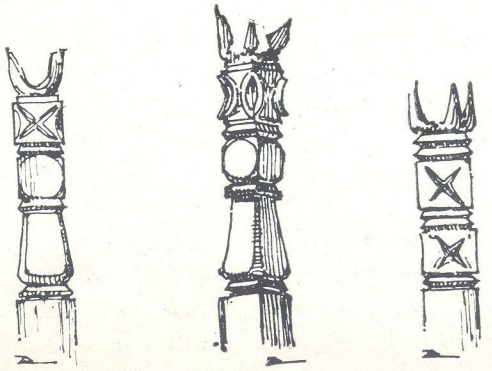

Țapi (vârfuri de casă). Desen de d-l Zagoritz.

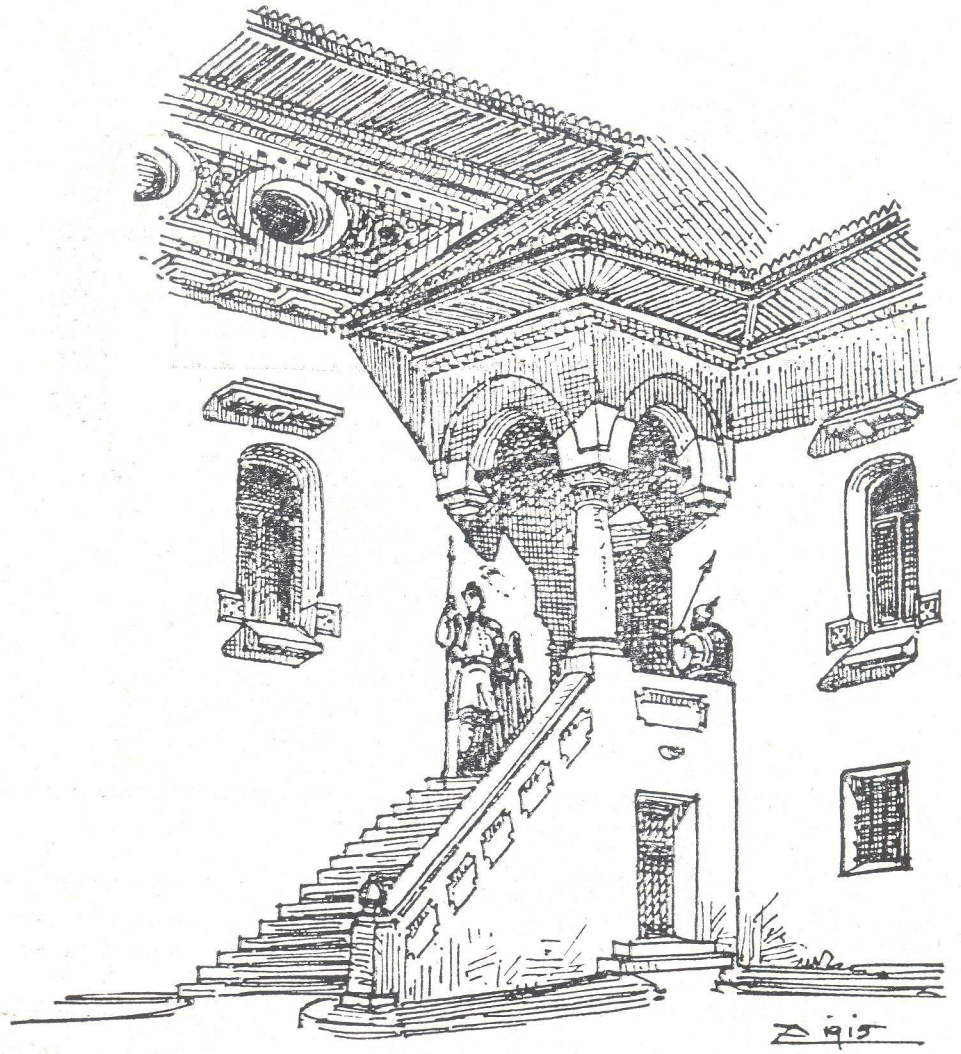

Desen de d-l A. Zagoritz.

CUM STĂM

Actualmente sunt în țară noastră, în număr rotund 150 de arhitecți, din cari 60 sunt în funcțiuni publice la Ministere, Primării, Județe, Direcții și Profesori ; — 10 la diferite instituții particulare ; — 50 sunt profesioniști liberi în specialitatea architecturei și 30 sunt antreprenori de lucrări publice.

In totalul lor, architecții, fie că sunt în funcțiuni la Stat, fie că sunt profesioniști liberi sau antreprenori,—fiecare la rândul său practică specialitatea și în afară de cercul ocupației principale, căci sunt cazuri când același architect fiind și în funcție publică sau profesor mai are încă și lucrări particulare.

Nu se poate zice de acesta că ar fi un cumulard întrucât, ca în orice altă specialitate, — architectura are și ea apanagiile ei, și niciodată nu s'ar puteà închipuì un architect profesor sau într'o funcțiune publică, limitat numai la ocupațiunile funcțiunei sale și oprit de a-și exercità specialitatea sa în afară de cercul activității sale oficiale.

Cu toate acestea însă, breasla architecților

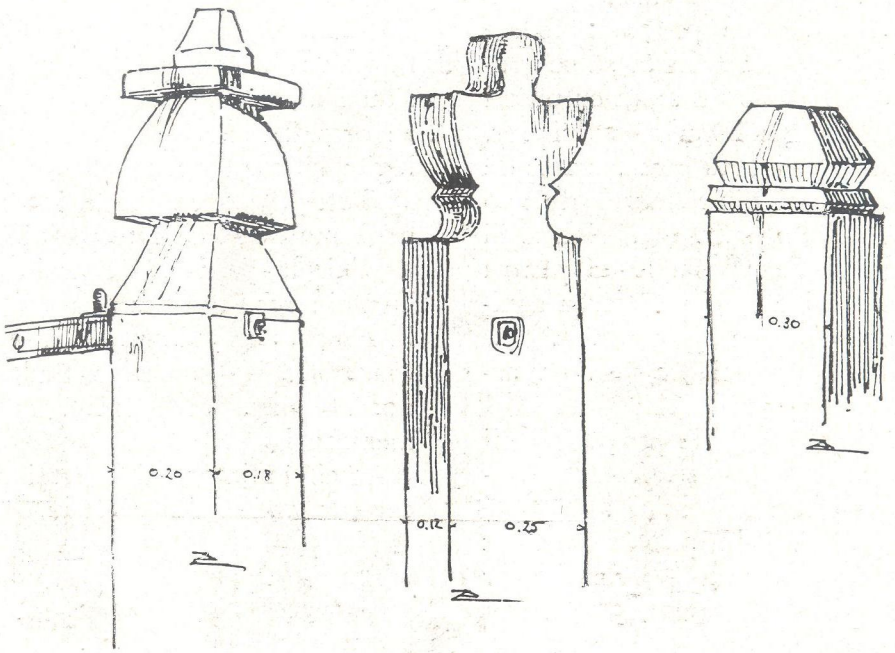

Stâlpi de poartă. Desen de d-l A. Zagoritz.

în toate manifestările lor, are mare nevoe de organizație pentru a-și fixa anumite norme, atât în raporturile dintre membrii, între ei, în raporturile dintre autorități și architect, dela particular la architect, etc.

Să ne lămurim. In funcțiunile Statului numirile, și avansările architecților nu se fac după o lege anumită și cel mult dacă se apelează la normele ordinare ca pentru ceilalți funcționari ; cât despre inamovibilitate, architectul nu e considerat funcționar de carieră ca ceilalți și de aceia e supus mai totdeauna la fluctuațiuni ; deci architectul funcționar are o situație nesigură, afară de cei din serviciul «Monumentelor Istorice» considerați ca fiind de carieră prin specialitatea ce și-au făcut. La fixarea onorariilor, cu particularii, nu există niciun criteriu, ci simple învoeli, la luarea lucrărilor în antrepriză architecții, cari în majoritate, și-au făcut una și singură specialitate din arta de a clădì, sunt alături cu inginerii hotarnici, electriciani, mineri, navali, și în poziție de inferioritate cu grupele de meseriași, cari nu vor să-și mai bată palmele cu meseria lor, ci se ocupă cu antreprize.

De asemenea pentru concursuri de proecte, nu există niciun regulament, ci totul ce se face pe această cale, este discutabil. Așa dar în toate manifestările breslei, este un mozaic de arbitrar, în care deviza «pe apucate» are tendința unui imperativ categoric. In toată această neorânduială, vina cea mare cade asupra tuturor architecților și pe fiecare în parte, și iată pentru ce.

Chestiunea legilor de organizare s'a pus de multe ori în discuție, între architecți ; însă când s'a ajuns la fapte, cei cărora le conveneau o stare de nebuloasă, au cam dat înapoi de teama ca nu cumva legile să orânduiască lucrurile de așa fel, încât să le smulgă oarecare drepturi ce-și crease ; alți, mai liberali, aveau o adevărată fobie pentru îngrădirea exercitată de legi, pe motivul că architectura este o artă liberă pentru profesarea căreia nu trebue titluri, ci talent, gust și practică ; iar alții, sinceri doritori de legi, când veneau în contact cu cei de mai sus, fiind mai tineri și dintr'un spirit de solidaritate, lăsau ca discuția unei legi a architecților să se amâne pentru mai târziu cu speranța în alte timpuri mai bune pentru realizarea legilor de care simțeau nevoe.

Pentru a ilustra cele de mai sus trebue

să amintesc că deși de 25 ani, architecții au societatea lor, înființată și dusă până azi cu mari sacrificii și cu un program foarte frumos, și în jurul căreia trebuia să se grupeze toți architecții, pentru a luptă cu puteri unite la cucerirea organizărei corpului lor, totuși, mulți au stat și stau încă departe de căminul societății, căci din numărul de 150 de architecți numai 80 sunt în societate și duc cu încredere și entuziasm lupta pentru existența acestei societăți și realizarea aspirațiunilor majorității membrilor săi.

Care este cauza acestei nepăsări a architecților față de gruparea societății?

Poate că, necazurile ce și le provocau unii altora în practica profesiunilor, fiecare socotindu-se mai «tare» decât cel-l'alt?

Poate că lipsa de unitate în elemente, dat fiind diversitatea școlilor și provenienților architecților noștri?

Eu cred că trebue atribuită această indiferență unei stări sufletești specifice architectului. Grație numărului lor restrâns și multelor lucrări și funcțiuni, architecții nu s'au simțit încă strimtorați și deci siliți să se organizeze, așa că le-a fost indiferente legile și regulamentele.

Totuși, starea de azi nu poate dăinuì prea mult căci ea este păgubitoare nu numai breslei însăși, dar și Statului cât și particularului; iar în ceiace privește lipsa de norme la concursurile de proectc, ea este păgubitoare *artei* — suverana multor *formule* cunoscute până în prezent, dela începutul omenirei.

Deci, în interesul acestei suveranități să cerem: *unire și legiferare.*

N. STĂNESCU
ARCHITECT

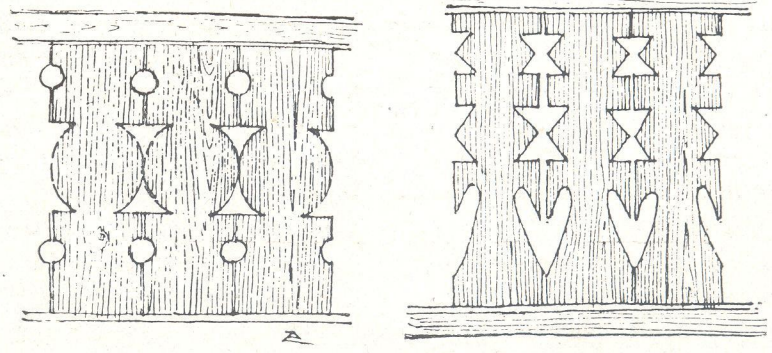

Parapet de eerdac, desen de d-l A. Zahoritz.

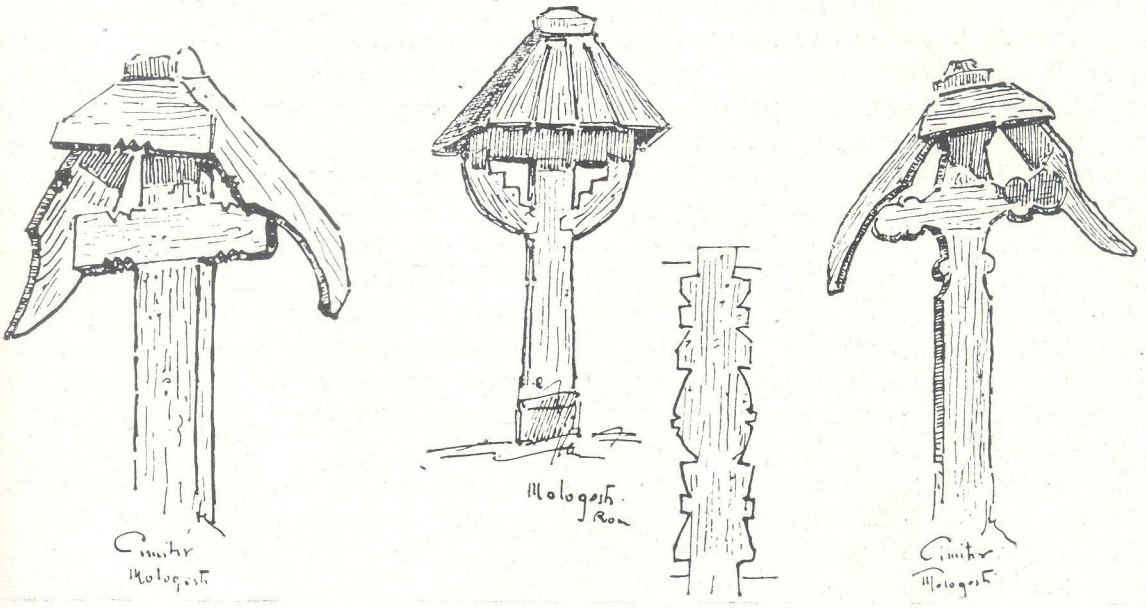

Troiţe. Desen de d-l Fl. Stănculescu.

ŞCOALA SUPERIOARĂ DE ARHITECTURĂ

— ISTORIC ŞI DATE —

Infiinţarea unei şcoale de arhitectură în ţara noastră a fost prevăzută prin legea de organizare a ţării, din anul 1864, prin care să creeau o mulţime de instituţiuni noi. Cum însă multe din acele instituţiuni au luat fiinţă pe măsură ce trebuinţele le cereau şi mijloacele budgetare permiteau, şcoala de arhitectură a fost una din cele cari s'au înfiinţat mult mai târziu.

După încercarea neisbutită a Ministrului Telţ, în anul 1872, de a-i da fiinţa pe lângă Facultatea de ştiinţe, «Societatea arhitecţilor Români» reuşeşte să înfiinţeze şi să întreţie o asemenea şcoală cu caracter particular, timp de cinci ani (1892—1897). eliberând mai multe diplome de conductori.

In anul 1897 Gheorghe Mârzescu, Ministru al Şcoalelor, bazându-se pe prevederile legii din 1863, a propus Corpurilor legiuitoare o lege pentru înfiinţarea unei secţiuni de Architectură pe lângă Şcoala de Arte-Frumoase şi în acelaş timp, făcându-se o schimbare în Minister, iar la Ministerul Instrucţiunii venind Spiru Haret, acesta a dat tot sprijinul său pentru ca secţiunea de arhitectură să se organizeze. Foştii elevi ai şcoalei particulare de arhitectură, a «Societăţii arhitecţilor», au fost admişi ca, printr'un concurs, să fie clasaţi şi repartizaţi în şcoala statului — şi ei au format deci prima serie.

Secţiunea de arhitectură a funcţionat ast-fel pe lângă şcoala de Arte-Frumoase până în anul 1904, când, prin stăruinţa actualului director, d-l E. A. Pangrati, care luase conducerea instituţiunii, şi-a câştigat independenţa, devenind «Şcoala superioară de arhitectură» de astăzi. Ast-fel şi-a luat fiinţa această instituţiune, ale cărei rezultate bucură astăzi pe toţi cei ce se interesează de progresele ei şi ale ţării noastre.

La început a dus-o destul de greu, de oarece cu toată bună-voinţa lui Spiru Haret, nu i s'a putut pune la dispoziţiune decât suma de 15.000 lei, care era mai mult decât insuficientă, spre a să da o organizare cum trebue unei asemenea instituţiuni. Norocul a fost însă, că afară de d-nii Pangrati, Cerkez şi Mincu, cei cari fuseseră însărcinaţi de Ministru cu organizarea şcoa-

lei, s'au oferit şi alţi arhitecţi, cari au predat, ani în şir, cursuri în mod gratuit, ne fiind călăuziţi decât de un ideal scump lor, iar azi au mulţumire să-l vadă pe deplin înfăptuit.

Incepând cu un budget de 15.000, astăzi şcoala a ajuns să aibă abia un buget de 67.000 lei anual, mai puţin chiar decât un budget de şcoală secundară. Administrată însă cu chibzuială, această sumă este întrebuinţată cu folos, de oare-ce s'a obţinut o organizaţie sistematică şi o direcţiune hotărâtă.

In anul 1912. regulamentul şcoalei a fost modificat, iar, faţă de nevoile constatate, d-l Pangrati, directorul şcoalei, pe atunci Ministru al Lucrărilor Publice, ad-interim la Instrucţiune şi Culte, a înzestrat şcoala cu o secţiune de Conductori-desemnatori, unde să se pregătească elementele atât de necesare arhitecţilor, ca ajutoare în biurori şi pe şantiere.

An cu an, dela înfiinţare şi până astăzi, şcoala de arhitectură a făcut progrese recunoscute şi totul se datoreşte atât Directorului ei, care să ocupa de aproape şi părinteşte de instituţiune, cât şi profesorilor, cari fac sacrificii netăgăduite pentru asigurarea progresului ei. Şcoala are un număr de 13 profesori, din cari 11 sunt plătiţi, iar 2 predau cursurile gratuit. Secţiunea de conductori-desemnatori neavând încă un budget, este întreţinută din budgetul secţiunei de arhitectură, iar cursurile sunt predate gratuit şi suplimentar, de toţi profesorii.

Invăţământul în şcoala de architectură să face în chipul cel mai solid şi cel mai serios, trecerea dela an la an a elevilor să cumpăneşte în modul cel mai judicios, aşa încât, un absolvent al şcoalei noastre de arhitectură, poate stà fără nici o teamă, alături de absolventul celei mai bune şcoli din streinătate.

In cursul anilor şcolari 1914—915 şi 1915—916 secţiunea de arhitectură a fost frequentată de un număr de 94 elevi, din cari: 8 s'au retras, 2 decedaţi, 9 au obţinut diploma de arhitect, 2 se găsesc acum în concurs de diplomă, iar 73 urmează azi regulat cursurile. Secţiunea Conductorilor-desemnatori a fost frequentată de 24 elevi, din cari: 6 s'au retras, 2 au obţinut diploma de Conductor-desemnator, 1 se găseşte acum în concurs de diplomă, iar restul de 15 urmează astăzi regulat cursurile.

In secţiunea de arhitectură să primesc absolvenţii de liceu (bacalaureaţi) selecţionaţi printr'un concurs la intrare, iar în secţiunea conductorilor-desemnatori să primesc absolvenţi, cu capacitate a patru clase liceale, supuşi şi aceştia concursului de selecţionare.

Durata cursurilor în secţiunea de achitectură este de 5 ani, iar în secţiunea de conductori-desemnatori de 3 ani.

Până 'n prezent şcoala noastră de Arhitectură a liberat 52 diplome de arhitect şi numai 2 de conductori-desemnatori, de oare-ce această secţiune a fost de curând înfiinţată. Arhitecţii absolvenţi parte practică pe socoteala lor proprie, iar parte sunt în funcţiunile Statului, unde fac faţă cu demnitate însărcinărilor ce le sunt încredinţate.

Odată cu schimbarea regulamentului şcoalei, în anul 1912, s'a prevăzut de Minister, ca cei ce fac studiile în streinătate să-şi obţină libera practică in ţară prin equivalarea a diplomelor lor.

Aceasta equivalare o face consiliul profesorai al şcoalei de arhitectură, fie direct sau prin probe la care sunt supuşi concurenţii, după valoarea şcoalelor absolvite. Până astăzi au fost equivalaţi un număr de 10 absolvenţi a diferitelor şcoale din streinătate, din cari 4 direct şi 6 prin concurs. Această măsură de valorificarea drepturilor de liberă practică — este salutară, de oare-ce cu modul acesta să va reduce, treptat, numărul acelora ce profesează arhitectura fără să aibă pregătirea necesară.

Străduinţele ce să fac, în şcoala noastră pentru a se obţine arhitecţi puţini dar buni, precum şi dispoziţiunile luate pentru verificarea celor ce fac studiile în streinătate, sunt măsuri de netăgăduită importanţă, de oare-ce pe aceste căi, se va ajunge să se dea societăţii elemente bine formate şi morale.

STATIE CIORTAN
ARHITECT

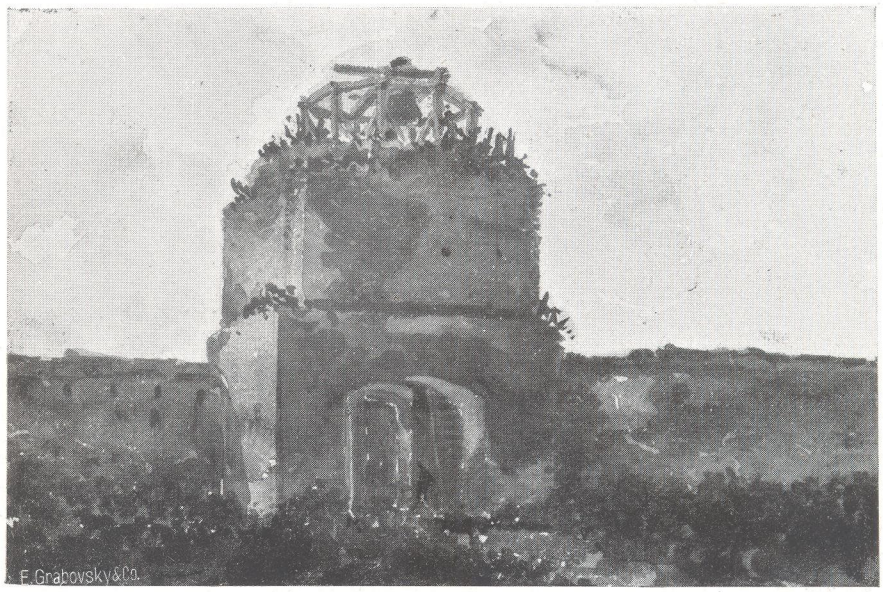

Clopotnița Negoești (Ilfov), după o aquarelă de I. D. Trajanescu.

ZIDURI BĂTRANE

Nimic nu poate evocà mai mult poezia vremurilor apuse ca zidurile vechi peste cari timpul și-a așternut muschiul și vălul fumuriu al veacurilor și cari au putut răzbi încă până în zilele noastre, păstrând caracterul epocei când au fost zidite.

Zidurile vechi, au ceva din farmecul unor povești de demult, când alte generații se luptau în vălmășagul vieței, cu alte gânduri, cu alte nevoi și năzuințe, cu alte idealuri. Rămășițele unor clădiri cari odinioară au strălucit de frumusețe și bogăție, zidurile vechi, înverzite și înegrite de valurile vremei, abia își mai ridică siluetele lor știrbite și ca neste arături ciudate, opresc călătorul, spre a-i povesti cu glas tainic întâmplările ce au trecut peste ele, rechemând astfel datinele, credințele și cultura unei lumi ce numai este.

Vecinic în arșița soarelui și în bătaia vânturilor, ploilor și viscolelor, ele au încremenit în înfățișarea lor expresia bărbăției, cu care au înfruntat prefacerile anilor și ne atrag spre ele, ca un cântec bătrânesc ca o cronică îngălbenită, ne fac să uităm pentru moment preocupările zilei — și răpiți de farmecul lor să ne transportăm în alte timpuri.

Zidurile vechi sunt martorii civilizației antice, și medievale și multe din tainele ascunse în ruinele monumentelor, au fost povestite de ele și așa s'a scris istoria omenirei.

Și noi avem zidurile noastre vechi cari povestesc de veacuri povestea neamului nostru; și peste ele s'au abătut urgia năvălirilor și pustiirilor barbare: multe din ele s'au amestecat cu țărâna, multe abia se mai țin în picioare, iar dintre acestea câte-va au avut norocul să fie ocrotite și adăpostite.

Se cuvine deci, să ne ocupăm de ele mai de aproape să le cercetăm mai cu luare aminte, poate că vom isbuti să le creiem o atmosferă favorabilă în sensul de a fi păstrate cu sfințenie; sau cele neștiute să se dea la lumină, nu numai de către autorități, dar chiar de marele public căruia îi revine meritul de a veghea la păstrarea monumentelor noastre.

* * *

Fosta M re Negoești este așezată la marginea satului Negoești din Ilfov, lângă soseaua națională ce duce spre Oltenița. Din strălucirea ei de altă dată azi nu a mai rămas decât biserica din mijlocul curței, ce slujește ca biserică de sat, iar de jur împrejur, ruinele caselor mânăstirești, din cari spre apus răsare viguroasă ruina vechei clopotnițe. Cucuta și mărăcinii cresc în voe peste ruine, în cât cu greu se poate ghici rostul de odinioară al acestor ziduri vechi.

Zidurile curței sunt sparte, bolțile odăilor prăbușite, doar pivnițele își mai păstrează bolțile sub ruinele bolților de sus, iar în locul turlei dărâmate a clopotniței, sătenii au legat câteva furci de lemn, de cari sta aninat clopotul bisericei.

Pe peretele dela intrare în biserică sta înfiptă pisania cea veche, care cu slove chirilice și pe un glas raspicat ne spune că *«acest cinstit și dumnezeesc hram, cu toate cele ale mânăstirii, ziditus-a din temelie de bine cinstitoarea principesă Doamna Elina, soția marelui și cinstitorului Domn Io Matei Basarab Voevod a toată țara Ungrovlahiei întru mărirea celei dintru început în trei puteri neziditei lumini și întru cinstea și ruga și lauda conducătorilor întru treimea luminilor, Michail și Gavril Arhangheli și întru veșnică pomenire sieși și a lor săi, la anul 1648. Ispravnic au fost Manta post; Popa Gheorghe au scris»* *).

Dar biserica nu s'a păstrat până azi, așa după cum a zidit-o Elina Doamna, ci cu timpul i s'a adus prefaceri mari atât pe dinăuntru cât și pe din afară de către călugării Greci ce-i administrau averile, în cât cu greu i se poate găsi formele cele vechi.

Zugrăveala și mobilierul de asemenea sunt noui iar architectura pereților și turlelor cu totul deosebită de aceia caracteristică epocei lui Matei Basarab.

Singură clopotnița mai păstrează pecetia timpului de atunci și se mai poate restaura în partea superioară, făcându-i-se turla octogonală așa după cum reese din zidăria veche ce s'a păstrat.

* * *

M-rea Govora se află lângă Satul Govora din Vâlcea la o mică depărtare de Soseaua Județiană, pe o colină umbrită de mestecini și de fagi.

Văzută de pe Sosea, M-rea se arată cu calcanele caselor mânăstirei și cu clopotnița, iar mai în fund se vede turla bisericei.

La prima ochire, zidurile M-rei par o fortăreață puternică, cu găuri de apărare, iar

*) Virg. Drăghiceanu — Bul. Com. mon. ist. Buc. VIII p. 46.

Monastirea Negoești (Ilfov) După o aquarelă de d-l I. D. Trajanescu.

clopotnița ca un turn de observație, ce au ținut piept la multe năvăliri din afară.

In pisania bisericei se spune că la început această M-re s'a ridicat de Radu Voevod la anul 1492, iar în 1711 Brâncoveanu Voevod ar fi zidit pe cea de azi în locul bisericei lui Radu. Tradiția ne spune că pe timpul lui Matei Basarab, eră instalată în beciurile M-rei o tipografie de cărți bisericești, al cărei încăperi se văd și azi sub casele dela răsărit; așa că, M-rea Govora a fost îngrijită și mărită sub domniile celor trei voevozi.

Biserica păstrează și azi în bună stare minunata zugrăveală și tâmplă brâncovenească, cum și pe din afară frumoasele chenare și rame de piatră dela ferestre și stâlpii de piatră cu frumoase capitele la pridvor.

Casele din spre apus de pe timpul lui Matei Basarab sunt parte dărâmate, iar într'un gang boltit se vede urma unei icoane ce patronă o fântână, azi părăsită.

Din cauza terenului accidentat pe care e așezată curtea M-rei, planul de ansamblu are o formă neregulată; biserica e așezată pe o platformă, iar drumul ce trece pe sub clopotniță e scobit în mal și mărginit de zidurile chiliilor și cel de sprijinire din spre biserică.

Mulți călători se abat din drum spre a vizita acest sf. locaș, în zidurile căruia trăesc atâtea duioase nmintiri, cum și atâtea frumuseți de artă strămoșească.

* * *

Biserica Floreasca este o bisericuță ce-și ascunde ruina sa, aci, la marginea Bucureștiului, într'o grădină de zarzavaturi de pe proprietatea d-lui Omer situată pe prelungirea str. Polonă, peste drum de lacul Floreasca.

Biserica ține încă de comuna Băneasa; zic «încă», pentrucă puțină vreme va mai trece, ca ruina ei să se amestece într'o zi cu pământul. Silueta caracteristică a turnului, se vede dedeparte, din trenul spre Oltenița, de pe sosea, din câmp și atrage îndelung privirea prin înfățișarea ei bătrânească.

Văzută de aproape stârnește și mai mult curiozitatea și interesul artistic, prin decorația pe din afară a pereților și turlei, cu arcade în acoladă și pilastrii ușor reliefați, caracteristici veacului 18. Dar ceeace îi dă o notă particulară e intrarea în biserică decorată cu un puternic arc trilobat, cum și zugrăveala interioară păstrată foarte bine și fiind făcută după bunele tradițiuni de artă bizantină la noi.

Dar toate acestea nu au nici o însemnătate pentru grădinarii de legume, cari fac să curgă apa de udat grădina, chiar pe lângă zidurile bisericei, iar în interior clădesc mormane de rogojini și ramele de geamlâc pentru răsaduri, până aproape de bolți.

Ploile și gerurile își urzesc mai departe opera lor de distrugere a acestor ziduri vechi, căci singurul acoperiș ce adăpostesc

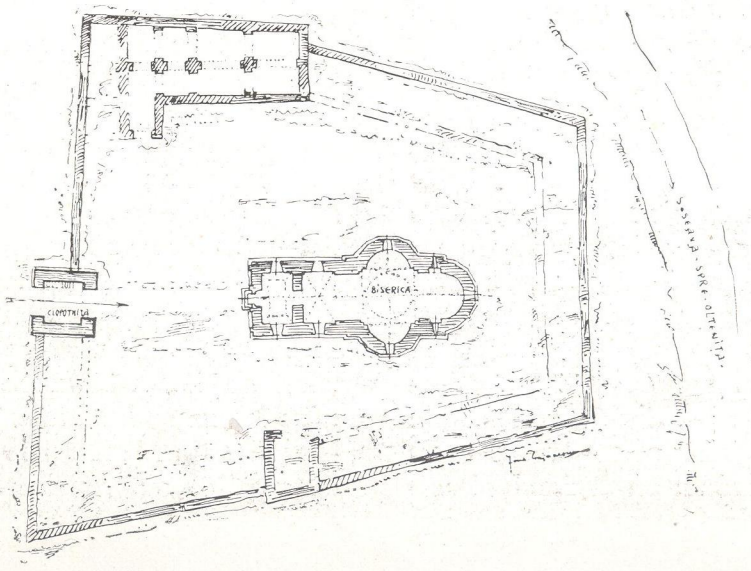

Planul Monastirei Negoesti (Ilfov)

Monastirea Govora
După o aquarelă de I. D. Trajanescu

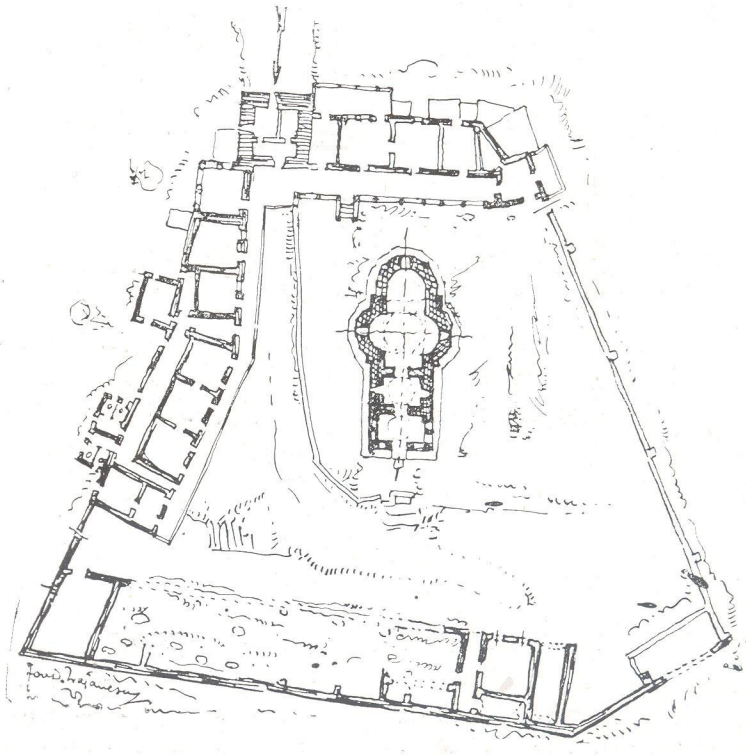

Planul Monastirei Govora

Biserica Floreasca (Băneasa)
După o aquarelă de I. D. Trajanescu

frumoasele zugrăveli, sunt numai splendidele bolți bizantine zugrăvite și ele, cărei abia mai resistă, lăsând să se strecoare apa prin crăpăturile lor, și să jupoae pojghița de zugrăveala ce abia le mai acoperă trupul de zidărie.

Și toate acestea se petrec în plină lumină a veacului nostru când s'a început și se urmează ocrotirea bătrânelor noastre ziduri, la drumul mare și la marginea capitalei pe unde abia dacă se abate vreun singuratic atras de frumusețea acestei ruine.

Dacă statul e prea împovorat în timpul de față, când împrejurările sunt atât de puțin prielnice, pentru astfel de treburi cel puțin comuna Băneasa sau stăpânul locului pe care se află biserica, să se îndure a înjghebà un acoperiș cât de simplu care să pue la adăpost de complectă ruinare zidurile vechi dela Floreasca.

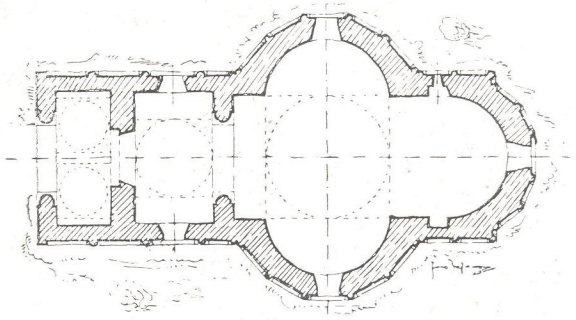

Planul bisericei

INSTITUTUL DE ARHITECTURA BUCUREȘTI BIBLIOTECA „ION MINCU"
Inv. 23373

ION D. TRAJANESCU
ARCHITECT

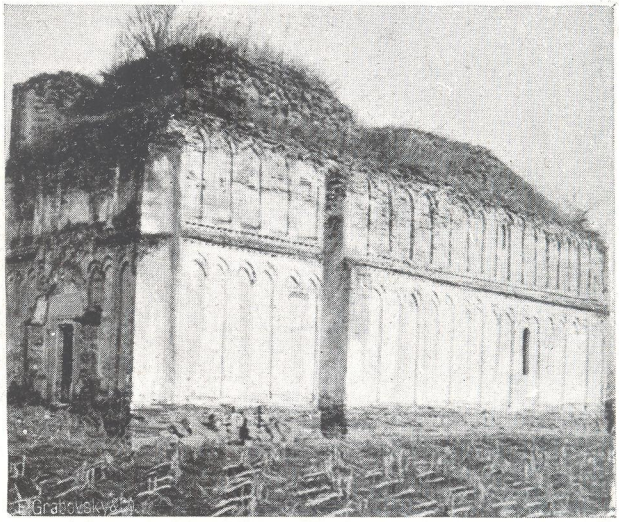

Ruina bisericei Sf. Apostoli (Târgoviște)
Fotografie de D-l N. Stănescu

CASE VECHI ROMANEȘTI

Sub această rubrică mi-am propus a da în fiecare număr câte-va studii de pe casele vechi românești, ce se mai găsesc încă în număr foarte restrâns în orașele și unele localități din țara noastră.

In multe orașe, aceste case — grație soliditățeî zidurilor lor, — au fost refăcute, adăogându-li-se profile și ornamente, după gustul «modern» și nu le mai recunoști decât din spusele celor ce le-au știut și după «silueta» lor armonioasă sau după verandele închise cu geamlâcuri lipsite de gust sau zidite, în parte. Cele ce au scăpat nemodificate, d'abia mai pot trăi sub gârbovia anilor, evocând nume ilustre de boeri și timpuri de strălucire.

Până mai e timp deci, m'am gândit că li se cuvine și caselor vechi românești — nu numai Bisericilor — a-le rămâne chipul — și cred că va puteà oricine constata din înfățișarea lor albă și din împărțirea camerilor, cât de armonioase, sincere și nepervertite erau aceste case iar acum cele rămase par'că stau stinghere și triste, fiind — pe lângă cele ce se fac acum — atât de demodate.

Regret însă că nu pentru toate voiu puteà da releveul de împărțire în interior, de oarece este greu a obține permisiunea de a intra în casa românului și a începe a i-o măsura.

Poate că voiu obține un fel de recomandație, în acest scop, dela vreun Ministru cu drag de așa treburi. Voi încerca.

In numărul de azi dau în fig. I și II

Casă veche în Târgoviște.
Proprietatea Doamnei Maria Toplicescu
După fotografia D-lui N Stănescu

planul și fațada principală a casei familiei Talea acum proprietatea D-nei Maria Căpitan Toplicescu din Târgoviște str. Doamnească No. 228. A fost construită — dacă ar fi să luăm de bună o incrustație de pe ușa pivniței, în 1815.

N. STĂNESCU
ARCHITECT

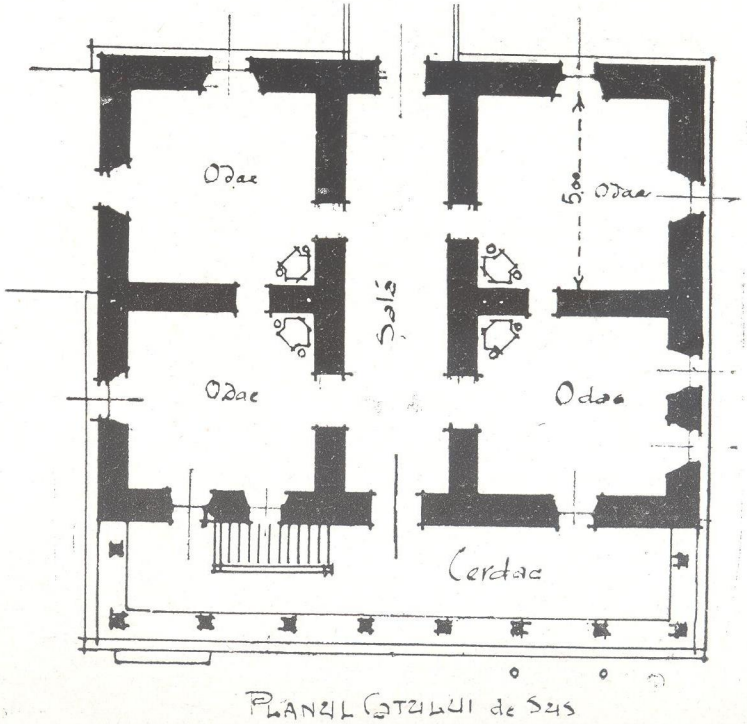

PLANUL CATULUI de Sus

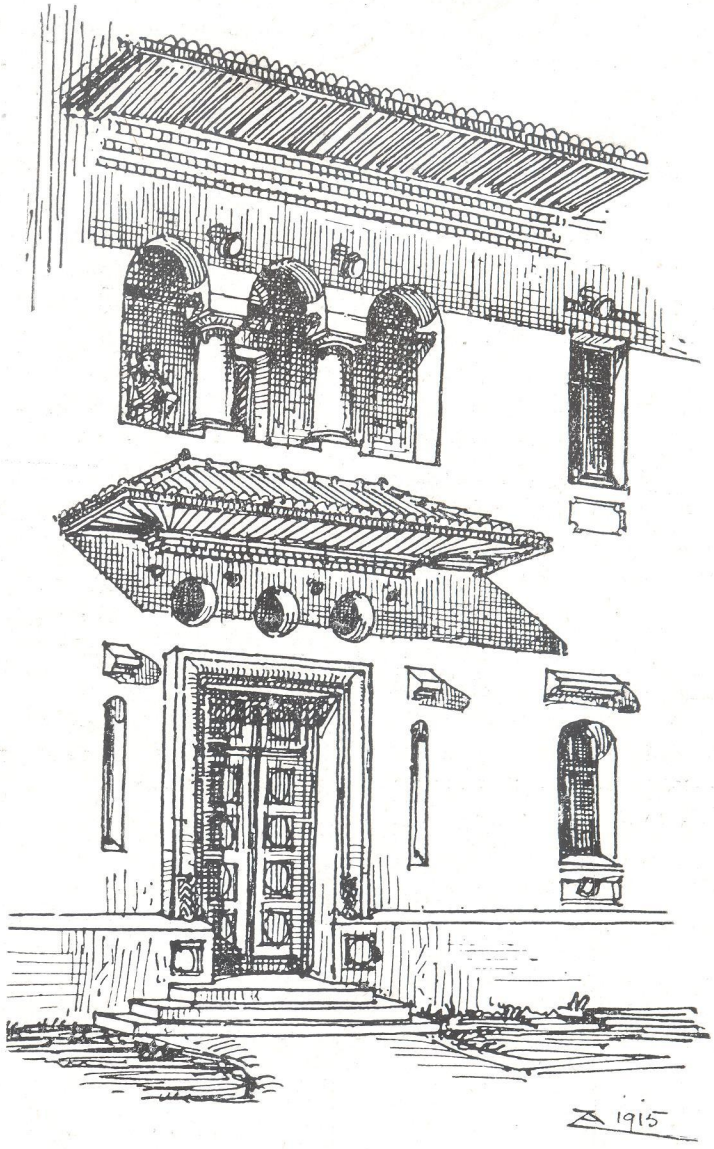

Desen de D-l A Zagoritz

ARHITECTURA NOASTRĂ

Architectura, care îmbrăţişează aproape toate artele creiate de spiritul uman, este arta care apare odată cu trebuinţa omului de a aveà o locuinţă. Ea este una din cele mai preţioase isvoare ale istoriei unui popor.

Architectura, pe lângă tendinţa către ideal şi poesie, satisface şi trebuinţi reale fiind strâns legată de existenţa noastră.

Din timpurile cele mai vechi, din negura depărtată a vremurilor şi până în zilele noastre monumentele de architectură sunt presărate d'alungul drumului parcurs de omenire, însemnând pas cu pas desvoltarea şi decadenţa popoarelor. Ea este expresia cea mai vie a caracterului unui popor: credinţa, trebuinţele, mediul, timpurile de glorie sau de restriste.

Şi noi Românii avem architectura noastră naţională şi monumentele noastre de architectură care le întâlnim pe tot cuprinsul locuit de români sunt mărturii netăgăduite ale caracterului şi felul de viaţă al părinţilor noştri.

De la ciopliturile şi crestăturile cu care cio-

banii noştri îşi împodobesc bâtele, iar ţăranii furcile, tronurile, doniţele. lingurile etc. şi până la scaunele, mesele, stranele şi tâmplele bisericeşti alcătuite şi lucrate cu mult gust, este artă românească.

De la crucile şi troiţele care le întâlnim pe tot parcursul drumurilor şi până la cele mai de seamă biserici ce ne-au lăsat strămoşii noştri, cari pe lângă că erau oameni cu frica lui Dumnezeu, erau buni meşteri şi adevăraţi artişti — avem foarte bine representată architectura bisericească.

Dela umila casă ţărănească, dela casa lui Mogoş din Gorj, dela culele din Oltenia şi până la curţile Domneşti din Bucureşti, Târgovişte, Filipeşti, Paşcani, ceardacurile dela Mogoşoia, dela Văcăreşti, dela Hurezi, coloanele, balustradele şi chenarele risipite peste tot unde a fost cândvà o casă mai mare vedem architectura civilă românească.

Cum cântecele şi doinele noastre naţionale exprimă firea acì veselă acì tânguitoare dar totdeauna hotărâtă a românului tot aşa şi operile de artă ne arată priceperea şi dragostea de Dumnezeu şi de frumos — Cetăţile, mănăstirile cu ziduri groase, culele, erau locuri de adăpost pentru bunurile şi familiile celor ce plecau să-şi apere moşia şi fiecare biserică nou ridicată erà prinos adus lui D-zeu pentru isbânda contra duşmanului.

Cine examinează şi studiază aceste opere ale spiritului românesc rămâne convins că avem o architectură românească. Din fericire au mai rămas puţini români care se îndoesc de architectura noastră şi dovada o avem în numărul mare de clădiri în stil naţional cari s'au ridicat în ultimii ani.

Trebue însă şi statul să încurajeze desvoltarea architecturei naţionale, căci viitoarele generaţii vor judecà operile conducătorilor noştri şi după monumentele ce le vom lăsà.

Cu o lege care să îngrădească profesiunea de architect — cu dispoziţia ca clădirile mari ale administraţiilor publice să se dea prin concurs între toţi architecţi români — şi cu isvoarele de artă naţională pe cari ni le au lăsat strămoşii noştrii — architecţii români vor dura monumente neperitoare de artă românească cari vor face mândria neamului nostru.

I. D. ENESCU
ARCHITECT

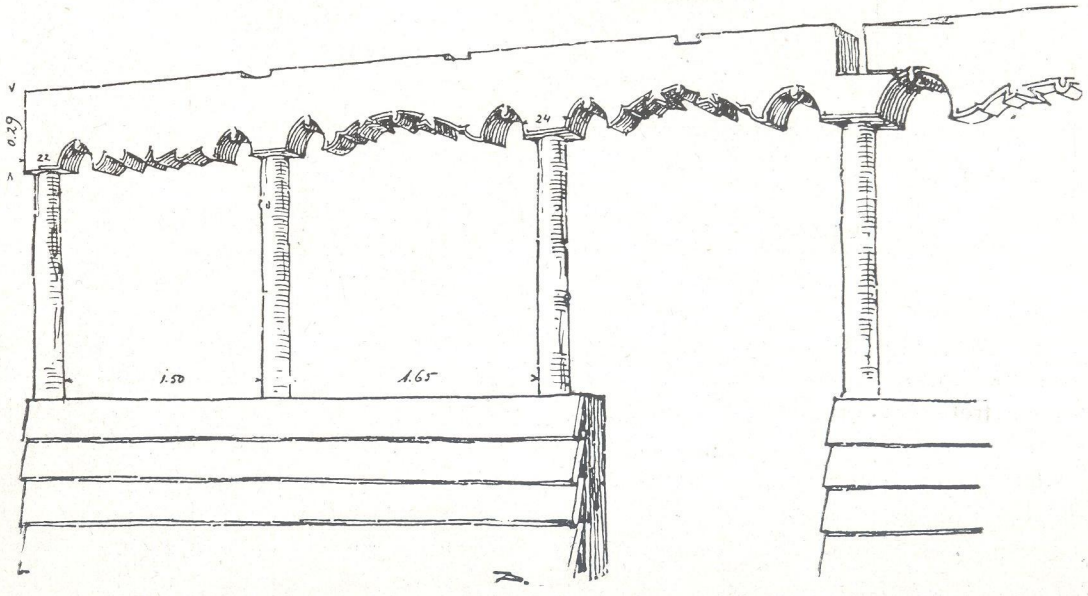

Vantură de prispă Piteşti
Desen de D-l Zagoritz

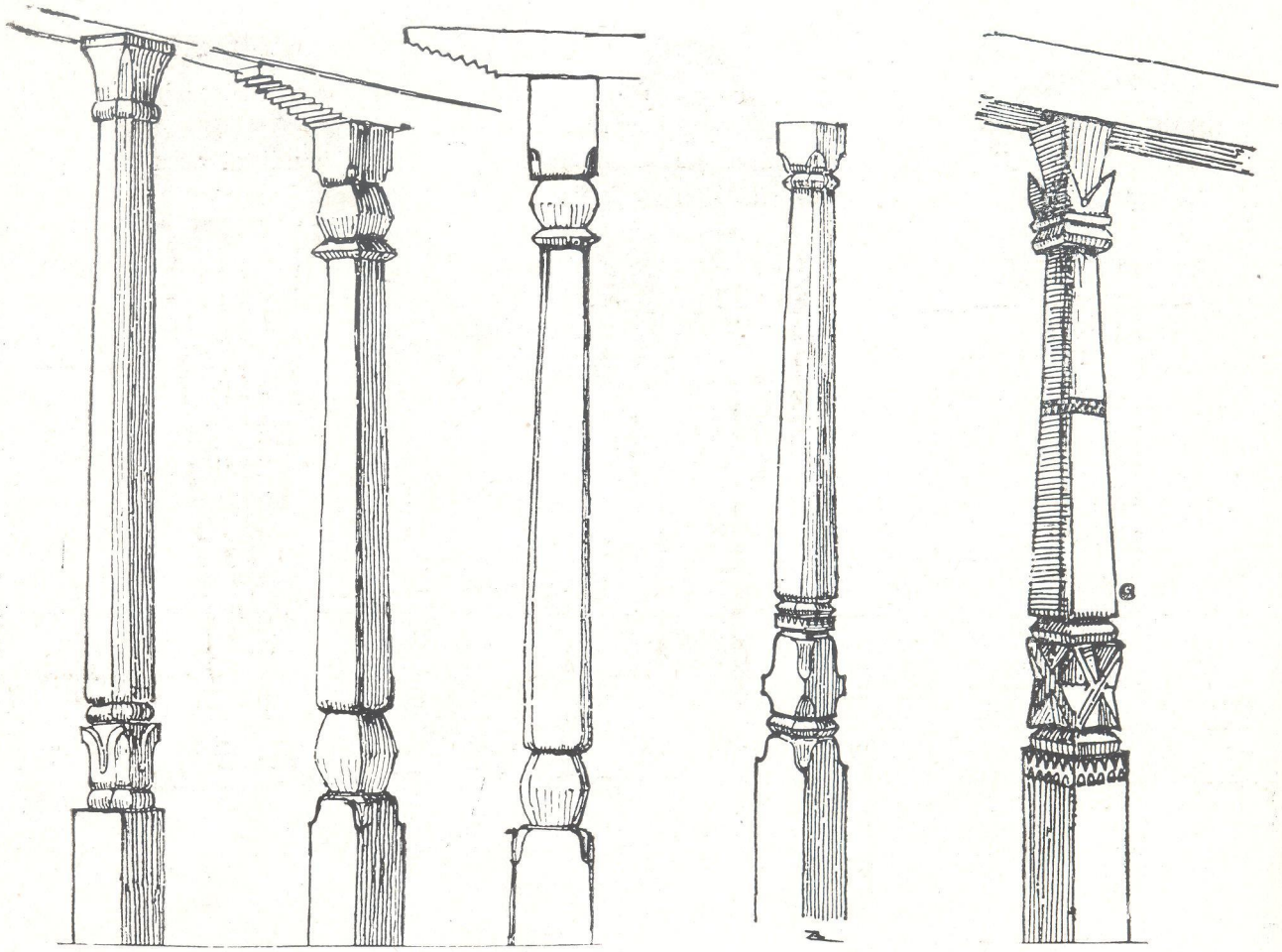

Râmnicul Sărat *din Ploești* *Golești-Muscel*

Stâlpi de Cerdac

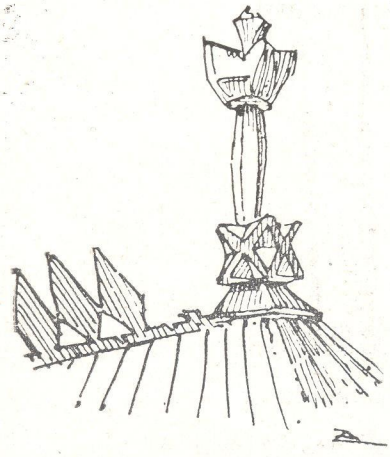

Vârf de casă (Ciocârlan)
Târgul Jiului

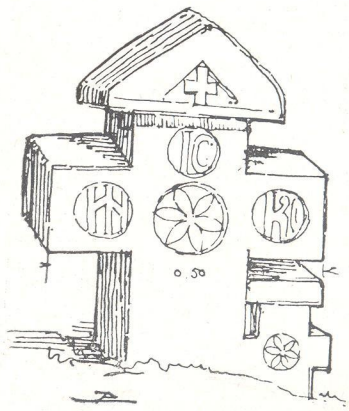

Cruce de mormânt
Gura Sărății Buzău
Desene de D-l A. Zagoritz

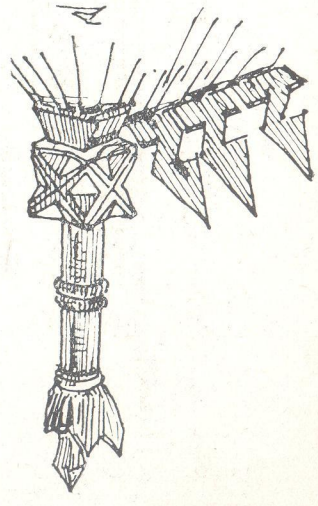

Vârf de casă (Ciocârlan)
Târgul Jiului

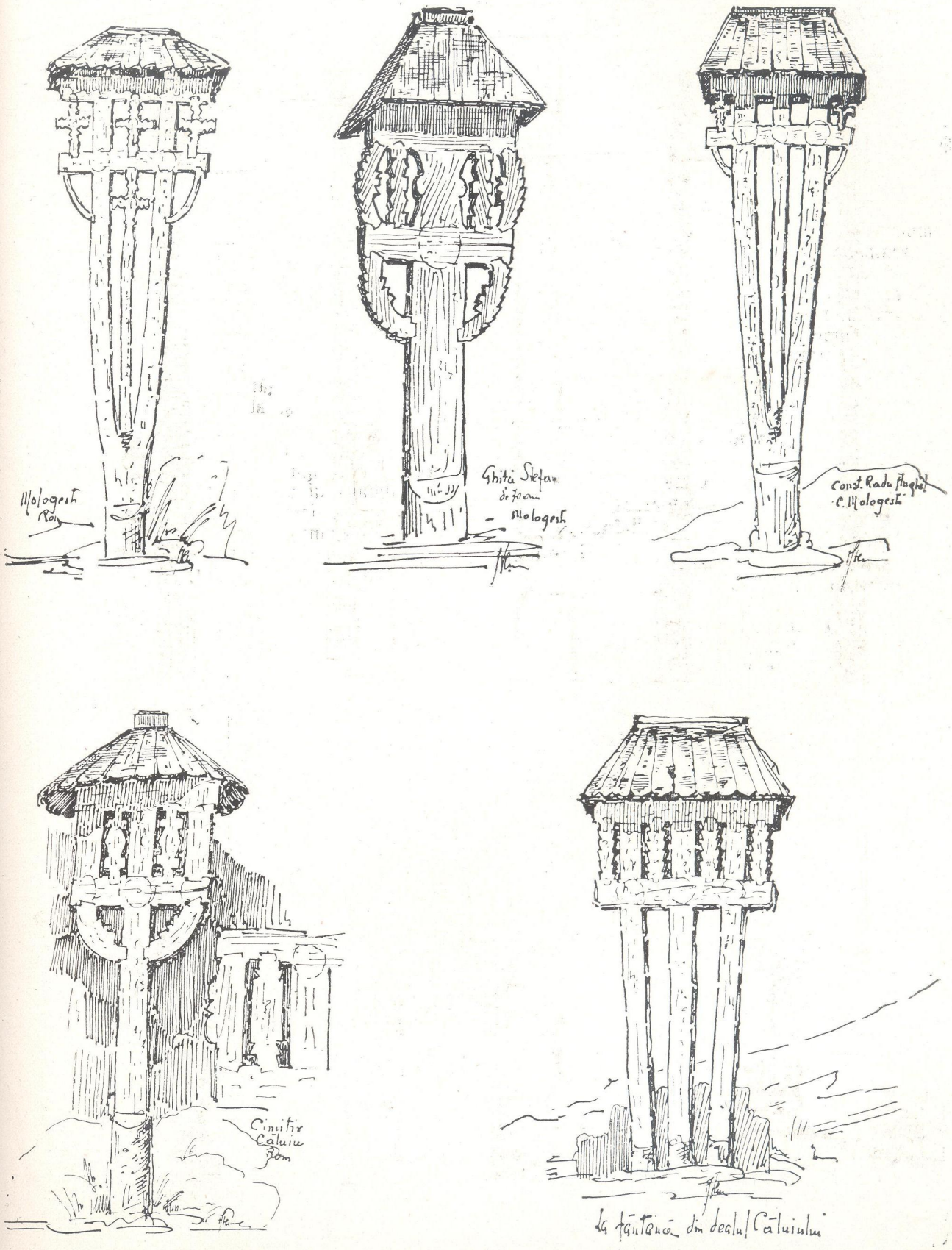

Troițe
Desene de D-l Fl. Stănculescu

TRIBUNA LIBERĂ

NOTE FUGITIVE

Sunt aproape treizeci de ani!...
Au trecut ca trei zile!...

Socolescu, clădea în faţa bisericei Lucaci, casa lui Gion, autorul *Istoriei Bucureştilor,* o carte ce a rămas, cu toată înverşunata critică ce i s'a făcut la apariţiă.

Mincu, întocmea planul casei majorului Iacob Lahovary, mort general şi mult regretat când a plecat din lume dar mai regretat astăzi, căci el ar fi fost generalisimul ce ar fi dus la victorie pe cei 700.000 de şoimi ai ţărei noastre!

Acum treizeci de ani s'a schiţat o puternică Renaştere a Architecturei la noi.

Vai! Nici Mincu, înainte de a închide ochii, nici Socolescu, ce îl vedem tot verde şi 'i dorim încă mulţi, mulţi ani.... nu şi-ar fi închipuit, că în aşa scurtă vreme, *stilul românesc,* să alunece cu paşi năprasnici spre decadenţă....

Alături de câte-va lucrări ce se menţin şi care fac cinste celor ce le au întocmit, ce ne văd ochii!

Coloane masive ce reamintesc Egiptul antic, sau epoca de scădere a şcoalei romanice-creştine....

Arcuri botocănoase, frânte în multe loburi...

Chei, de un cubaj ce trece de câte un metru de piatră.....

Ornamente ce par *ad-literam* copiate, din aşa zisele lucrări de traforaje.....

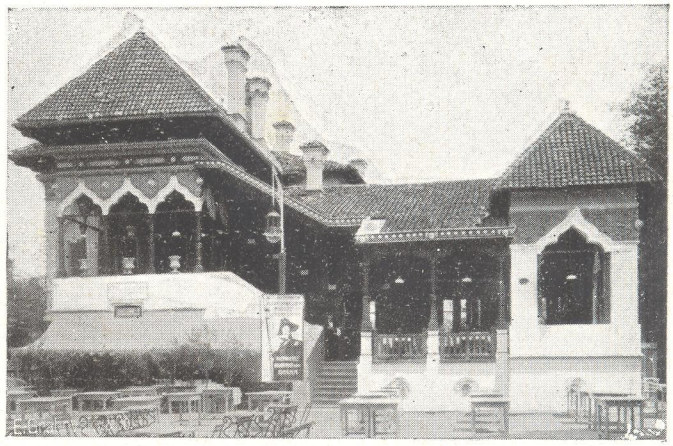

Bufetul dela Sosea

Detalii, ce au aerul în a se întrece unul pe altul în cuvântul de ordine dat: greoi!... greoi!!.. arhigreoi!!!....

Şi ca final... întreaga concepţiune, toată lucrarea legată cobză, de câte una sau mai multe frânghii groase!

Tare ne e teamă că acest ultim element decorativ: frânghia! — de care s'a uzat şi abuzat atât, timp de mai bine de un sfert de veac, să nu ajungă să strângă de gât şi sărmana noastră artă românească!

Ca culme, un Sport, o întrecere în a compune masiv, sombru, decadent....

Oare artiştii noştri — în momentele libere — s'au hrănit din *Nopţile* lui Young, din scrierile unui Hofmann sau Edgar Poë, au ca principiu de inspiraţiune desemnele lui Goya!

Să ne spună fără patimă, fără părtinire, dacă noaptea trecând pe lângă unele din aceste clădiri, nu ai sensaţia stranie de a te aştepta, dintr'un moment într'altul, să vezi sburând de din dosul coloanelor sau arcadelor vre-o bufniţă sau liliac şi să te duci cu gândul, fără voe, la ultimul act din tragicul sfârşit al amanţilor din Verona....

Shakespeare, în scop de a produce o notă de groază printre spectatori, introduce vietăţi ce sboară din ungherele criptei, unde stă adormită... pe catafalc iubita lui Romeo.

Cum? Atelierele artiştilor noştrii sunt aşezate în mijlocul unui cimitir... Lucrările lor se fac în miez de noapte la licărirea unor candele... şi ca apoteoză: Din depărtări răsună lugubrele accente din la *Danse macabre* de Saint-Saens!

Ne oprim!

Am dat un strigăt de alarmă!

Recunoaştem că în materie de artă orice opiniune, mai cu seamă când se prezintă în termeni serioşi merită să fie respectată..

Dar trebue totdeodată să convenim, că din architectura noastră naţională, nu poate să transpire numai accente funebre!....

Tineri artişti, înaintaţi.... Ridicaţi pavăza, intraţi în arenă... Inainte, însă aruncaţi-vă ochii şi priviţi lung, serios, micul giuvaer, *bufetul dela şosea,* opera maistrului Mincu.

Am zis.

ŞTEFAN CIOCARLAN
MEMBRU FUNDATOR AL SOCIETĂTII ARCHITECTILOR ROMANI

11 Februar 1916

INFORMAȚIUNI

Comitetul de redacție al revistei ales din sânul Comitetului Societății, a luat înțelegerea ca în No. 1 festiv să se publice numai studii și lucruri cu caracter general și ocazional.

In celelalte numere revista va publica și din lucrurile personale ale colegilor.

* * *

Revista va apare trimestrial și anume în lunile Februarie, Mai, August și Noembrie.

Costul unui număr este de 3 lei — iar abonamentul pe un an 10 lei, în provincie 12 lei.

* * *

Cheltuelile făcute cu apariția acestui prim număr s'au acoperit de către membrii Comitetului; iar pentru numerile viitoare, spre a nu fi nevoe să se apeleze la fondurile Societății, rugăm pe toți colegii noștri convinși de utilitatea acestei publicațiuni să subscrie abonamentul.

Cu timpul însă revista trebuind înbunătățită și susținută de un fond propriu, credem că aceasta nu se poate face decât cu încurajarea tuturor colegilor, prin mijloace *morale* și *materiale*.

* * *

In rubrica «Tribuna liberă» se vor publica articole critice, impresiuni, păreri libere, personale, ale colegilor noștri, tratând subiecte potrivite cu scopul acestei reviste, fără a se face personalități.

* * *

Colaboratorii noștri sunt rugați a pregăti lucrări pentru numerile viitoare și ale trimite la sediul Societății spre a se aranja materia din vreme. Lucrările primite până acum și nepublicate în No. 1, trec în studiu pentru numerile viitoare.

* * *

Revista, potrivit programului ei, va publica cu începere dela No. 2, anunțuri și reclame de ale specialiștilor și fabricanților celor mai de seamă, cu privire la produsele lor, în condițiuni ce se vor fixa ulterior.

* * *

Societatea în dorința de a-și construi o *casă proprie* a intervenit către Primăria Capitalei să obțină un teren comunal în acest scop. Terenul cerut de Societate e situat în Bulevardul Colței în suprafață de 300 m. p.

D-l Primar a primit cererea cu multă bunăvoință și a recomandat-o desbaterei «comisiunei tecnice».

Odată obținut terenul Societatea va organiza obținerea mijloacelor prin cari să se poată realizà visul de mult întruchipat al Societății de a avea «Casa» ei proprie.

* * *

O delegație a Comitetului Societății, a prezentat D-lui Primar al Capitalei, la 17 Februarie 1916, un amănunțit memoriu cu privire la starea îngrijitoare de azi a practicei profesiunei de architect la noi, arătând inconvenientele ce decurg din acordarea dreptului de a profesa architectura multora cari nu posedă pregătirea necesară, și propunând măsurile de îndreptare.

D-l Primar a recunoscut dreapta cerere a architecților și a recomandat «Comisiunei tecnice» reglementarea acestei importante chestiuni.

COSTUL UNUI EXEMPLAR 3 LEI